

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

במקום שבעלי תשובה עומדים אין לצדיקים השגה בכלל. הצדיק לא יכול להשיג מהי בכלל המדרגה הזו של בעל תשובה. זהו גם דבר מאד רלוונטי היום, אפשר לומר בפשטות: הצדיקים – אלו שהתחנכו על טהרת הקדש מעודם – אין להם בדיוק השגה בבעלי תשובה, מה מניע את הבעל-תשובה ואיפה הוא נמצא בכלל

[מתוך השיעור 'דבקות של בעלי תשובה']

אמר תשפ"ב

הגליון מוקדש לעילוי נשמת **נעה** מאשה בת משה יעקב ורחל **אריאל** - נלב"ע ל' ניסן

אמר ה'תשפ"ב

04

תיקון מחויב

נקודה מעובדת
מלחמת החובה של בעלי התשובה
לתיקון המדינה

05

דקות של בעלי תשובה

שיעור להילולת רבי מנחם מענדל
מויטבסק
היחס בין עבודת הצדיק והבעל תשובה
בשלבי תיקון המציאות בארץ ישראל

19

שביבים מסעות משיח

המשך סעות משיח (ח"ב)
פתיחה לספר שמואל/סוד "אחור וקדם
צרתני"/עיון בפרק קכ"א בתהלים

22

אל תחזיק טובה לעצמך

פרקי אבות – פרק ב משנה ח
המכשול של הלמדן

23

"ממחרת השבת"

קדושת לוי אמר
ציאת מצרים – גילוי תכלית הבריאה

25

עקבות משיח

מלכות ישראל – תיקון המדינה
הגלגול המודרני של בר כוכבא

26

הסיפור החסידי

רבי נפתלי מרופשיץ
על דרכו בקודש של בעל ההילולא של
י"א אייר

28

מענות ותשובות

תשובות הרב לשואלים
עצות לזיווג ולזרע של קיימא וברכה
למסיבת חומש

29

פִּאָזוֹן לְעֵלְיָוִי קְדוּשַׁת הַשֵּׁם

רְזִי יִסְפִּיר לָנוּ אֵיךְ אֶנְחָנוּ גוֹרָמִים לַה'
לְהִיּוֹת יוֹתֵר קְדוּשָׁה

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | התאמת עיצוב: ענבל ציק
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לקוראי **נפלאות** בתוך כל **בית ישראל**. שבת **פרשת אמר** עומדת לפתחנו ועמה **גליון נוסף ומלא בכל טוב**, שיעורים, התוועדויות ועוד.

מה בגליון השבוע?

נפתח עם **שיעור רב הכמות ורב האיכות** ששודר בהתוועדות **ההילולא של מרא דארעא דישראל** – **רבי מנחם מענדל מויטבסק זיע"א**, בעל 'פרי הארץ' – שהתקיימה השבוע בעיה"ק טבריה. בשיעור, שעסק בתורה של בעל ההילולא מפרשת כי תצא, דיבר הרב באריכות על **החילוק בין מלחמת רשות למלחמת מצוה כחילוק בין עבודת הצדיקים לעבודת בעלי התשובה**, תוך התייחסות לסדר תיקון המציאות בארץ ישראל, חלקם של בעלי התשובה בתיקון זה, סוד "הסתיימה עבודת הביורורים וסוד "בעלי התשובה ישתלטו על המדינה". עוד מקביל הרב בשיעור את שתי העבודות האלה לבחירה – עבודת הצדיק ולידיעה – עבודת בעל התשובה ומסביר את מדרגת הדבקות שבעבודת התשובה ויתרונה על עבודת הצדיקים. **שיעור ארוך, אך נפלא ויסודי שממש חבל לפספס.**

השיעור השני בגליון הוא **חלקו השני של המשך סעודת משיח** [משבת אחרי־מות], בו נגע הרב בקצרה בכמה נקודות – **פתיחה לספר שמואל** [שהתחלנו זה לא מכבר מלימוד ה"ך היומי], **התבוננות בסוד "אחור וקדם צרתני"** ועיון קצר בפרק קכ"א, **הפרק החדש של הרבי מליובאוויטש**, ובברכה המיוחדת הטמונה בו.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

תיקון מחויב

יש כאן עבודה נעלית יותר, עליה נאמר "במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד": אצל הצדיק העיקר הוא ממד הבחירה החפשית – עלי להתייגע ולהוסיף בטוב, וככל שיעשה זאת שכרו הרבה מאד. בעל התשובה צריך לעלות לעולם הידיעה האלקית – כדי לתקן את חטאי העבר עליו להגיע למקום בו מתברר שכל מעשיו היו חלק מהתכנית האלקית, מהידיעה שלמעלה מהבחירה. מתוך הדבקות בידיעה האלקית, שלגמרי למעלה מהטבע, חטאי העבר היו מחויבי המציאות – אך גם התשובה בהווה היא מחויבת לגמרי, ו"אי אפשי" לנהוג אחרת ולצאת מרשות ה'.

החידוש הוא כי "בעלי התשובה ישתלטו על המדינה" – כיבוש הארץ תלוי דווקא במלחמת חובה וכינון מלכות ישראל הנצחית שייך לדוד המלך ש"הקים עולה של תשובה". תיקון המדינה כרצון ה' דורש תשובה ציבורית, מתוך תודעה שאין מדובר ב'בונוס', באפשרות רצויה התלויה ב"רשות" ובחירה אך ניתן להסתדר גם בלעדיה. יש להבין שהתיקון הוא "חובה", כורח המציאות ש"אי אפשי" בלעדיו – הן מצד הידיעה האלקית, בה כל ההיסטוריה צועדת לתיקון, והן מצד יכולת הקיום שלנו בארץ, כפרטים וכציבור. מי שחי את תודעת החובה הזו מגיע לדבקות אמיתית בה', המאפשרת לחולל שינוי גם במקום שנראה שאין לכך סיכוי טבעי – שהרי מצדו 'אין סיכוי' להשאר במצב הקיים ולכן התיקון בהכרח יבוא. זו מעלת "דור שכולו חייב [משיח]" גם ביחס ל"דור שכולו זכאי [המרגיש שמבחינתו משיח הוא זכות־רשות]".

התורה מבחינה בין שני סוגי מלחמות – מלחמת חובה ומלחמת רשות. המלחמה לכיבוש הארץ היא מלחמת חובה, בה נצטווינו "לא תחיה כל נשמה" ו"החרם תחרימם" – חובה לפנות את הארץ מכל הקליפות כדי לבנות בה חיים יהודיים מתוקנים. מלחמה שעושה המלך להגדלת שמו והרחבת גבולות הקדושה היא מלחמת רשות, בה אפשר לשבות שבויים ולברר ניצוצות (עד ל"אשת יפת תאר" המצטרפת לעם ישראל).

בעבודת ה' הפנימית, מלחמת רשות היא עבודת הצדיקים, אשר "לבם ברשותם" והם מסוגלים לעסוק בהעלאת המדות ובבירור ניצוצות נפולים. לעומת זאת, מלחמת חובה היא עבודת בעלי התשובה, הפועלים מתוך תודעה פנימית של חיוב והכרח. מה הכוונה? "חז"ל אומרים "שלא יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר, אלא אפשי אבל מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי". אכן, המגיד ממעזריטש אומר שזו הדרכה לצדיק, שעליו לחוש ש"הרשות נתונה", האיסור הוא 'אפשרות סבירה' אך בבחירתו הוא פורש ממנו. לעומת זאת, על בעל תשובה לומר לעצמו "אי אפשי!" ולשלול לחלוטין את אפשרות החטא – אין כאן "רשות" אלא "חובה" שלא ניתן לסור ממנה.

בפשט, בעל תשובה כבר טעם את החטא, וכדי לקיים בעצמו "סור מרע" עליו להתרחק מן העבירה הרבה יותר מהצדיק, העסוק בעיקר ב"ועשה טוב" ובהעלאת ניצוצות. אך בעומק

שיעור

הילולת רמ"מ מויטבסק

דבקות של בעלי תשובה

קיצור מהלך השיעור

בשיעור נפלא לכבוד הילולת מרא דארעא ישראל החסידי, **רבי מנחם מענדל מויטבסק** בעל "פרי הארץ", נלמדת לעומק תורה שלו על היחס בין עבודת צדיקים לעבודת בעלי תשובה. **פרק א** פותח בהגדרות היסוד כאן – מלחמת רשות ומלחמת חובה, ומסביר אותן כעבודת הצדיק ועבודת בעלי-התשובה. לאור הגדרת מלחמת הרשות כעבודת הבירורים, עולה שהמצב של מלחמת חובה – המלחמה לכיבוש הארץ – הוא דווקא כאשר "**נסתיימה עבודת הבירורים**", לקראת ביאת המשיח, ודווקא "בעלי התשובה ישתלטו על המדינה". החידוש העמוק בפרק הוא הקבלת שתי העבודות לבחירה וידיעה – הצדיק עובד בעיקר בבחירתו החפשית, הרשות הנתונה לו, ואילו בעל תשובה מרגיש שכל חייו נכללים בידיעה האלקית, במצב מחויב-המציאות. **פרק ב** מרחיב בעיקר בסוד עבודת הבעל-תשובה בתורה הזו – **סוד הדבקות הבלתי-מושגת**. **פרק ג** קושר את הדבקות והאמונה שלמעלה מהשכל למוחין האמתיים, חכמה-בינה-דעת שהן "**מוחין בעצם**", למעלה מהמדות והעלאתן בעבודת הצדיק. בפרק מוסבר כיצד יש ארבעה ממדים בכל מצוה, כנגד עולמות אבי"ע, וכיצד מי שמגיע לדבקות אמיתית עולה לגמרי מעל הטבע ולכן גם מעל כל פחד. **פרק ד** חותם בעוד כמה מבני יסוד ורמזים מופלאים העולים מהתורה הזו.

ביום היארצייט. כל שנה אנחנו לומדים משהו מתוך פרי הארץ, בדרך כלל משהו שקשור לספירת העומר^א או לפרשת השבוע^ב, אבל

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שידור להתוועדות הילולת רמ"מ מויטבסק. כ"ח ניסן תשפ"ב – כפר חב"ד
 א ראה התוועדות מוצאי א' אייר תש"פ (נדפס בגליון אח"ק ש"ז), בתורה "שבת שבתוך הפסח".
 ב ראה התוועדות א' אייר תשע"ו, פרשת אמר; א' אייר תשע"ח (נדפס בגליון אמר ש"ז), פרשת קדשים.

א. מלחמת כיבוש הארץ – עבודת בעלי תשובה

שלום לכולם, לכבוד היארצייט של הויטבסקער בא' אייר, ב' דר"ח אייר, שהשנה כבר 234 שנים מההסתלקות שלו – הסימן הוא ט"פ שם הוי' – ולפי המסורת שלנו אנחנו כל שנה בטבריה אצלו. השנה אנחנו נעשה שיעור לכבודו שאני מקווה יראו אותו, ישתתפו אתנו,

אמנם לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע^א, אבל הדבר מותר, ואם הוא מותר ועושים אותו – כמו שדוד המלך קיים בפועל^ב – ודאי יש בכך גם מצוה, מצוה של "בכל דרכיך דעהו"^ג. בלשון הקבלה והחסידות, כאן יש ענין דווקא להעלות ניצוצות קדושים שהיו שבויים אצל הגוים. שוב, לא לחסל רק לתקן – "ושבית שביו", "וראית בשביה". אפילו שיש כאן ממד של יצר הרע – זהו המקום, בו התורה נותנת הזדמנות לפז לתקן ולהעלות לקדושה.

אם כן, במלחמת רשות יש דגש אחר לגמרי – התכלית של מלחמת הרשות היא להעלות ניצוצות, עבודת הברורים. לעומת זאת במלחמת חובה, שלכאורה הרבה יותר מצוה, כיבוש הארץ, אין עבודת הברורים.

"נסתיימה עבודת הברורים"

ההבחנה בין שתי המלחמות מזכירה את הווארט של הרבי "נסתיימה עבודת הברורים"^ד, שיש לנו הרבה מאד פירושים עליו^ה. מתחלת התורה הזו יוצא שברגע שעוברים בעבודה הפנימית – שעוד נסביר אותה – ממלחמת רשות למלחמת חובה אז "נסתיימה עבודת הברורים". עבודת הברורים – עד הברור העיקרי של אשת יפת תאה, שרש הנשמה שהיתה שבויה בידי החיצונים^ו – היא רק במלחמת הרשות.

זאת אומרת שכאשר מגיעים לרשת את הארץ, תכלית הכוונה של יציאת מצרים ומתן תורה – ענין שכן שייך לתקופה שלנו, בימים שבין פסח לשבעות – התכלית היא דווקא

היות שעשינו זאת כמה וכמה פעמים – חשבתה שהשנה גם נקח מפרי הארץ, אבל לאו דווקא צמוד לפרשת שבוע.

מלחמת רשות ומלחמת חובה

נקח מאמר יפה, המאמר השני של פרשת כי תצא^א, לקראת סוף התורה – "כי תצא למלחמה על איביך ונתנו הוי' אלהיך בידך ושבית ושביו. וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך לאשה"^ב. הוא מתחיל את הסבר הפסוקים מדברי רש"י, שכותב בשם חז"ל^ג ש"במלחמת הרשות הכתוב מדבר". יש שתי מלחמות – יש מלחמת רשות ויש מלחמת חובה^ד – שבכל אחת העבודה היא אחרת: .

מלחמת חובה היא מלחמה על ארץ ישראל, לרשת את שבעת העממים, הכנעני וכו'. הווארט הראשון שלו שעל מלחמת חובה של כיבוש הארץ כתוב "לא תחיה כל נשמה"^ה – צריך לחסל את הקליפות שיש כאן בארץ, שהן הקליפות הכי קשות שיש בעולם בכלל^ו, בצורה טוטאלית לגמרי, "לא תחיה כל נשמה" ו"החרם תחרימם"^ז – מה שאין כן במלחמת הרשות.

למלך יש רשות לצאת מגבולות הארץ כדי לכבוש שטחים חדשים, כיבוש שיש בו גם קידוש ה' וגם קידוש שמו של מלך ישראל בעצמו, והתורה נתנה לו רשות לעשות זאת, אף על פי שכמובן יש בכך סכנה. שם הדין הפוך, כמו שכתוב בפסוק הראשון "ושבית שביו" – לא צריך להרוג את כולם, אלא אפשר לשבות את שביו, ועוד יותר, כמו שהתורה ממשיכה, יש גם אפשרות ל"וראית בשביה אשת יפת תאר".

א יא ספרי דברים כא, יא (הובא ברש"י); קידושין כא, ב.
 יב ראה תנחומא כי תצא א. קידושין עו, ב; סנהדרין כא, א.
 יג משלי ג, ו.
 יד שיחת יום ב' דר"ה תשמ"ז; שיחת פרשת ויצא תשנ"ב (ע"פ שיחת שמח"ת תרפ"ט של הרבי הרי"צ). ובכ"מ.
 טו ראה הטבע היהודי מאמר "תיקון הדעת" פ"ב.
 טז לקו"ת כי תצא. נתבאר בשיעור ב' אלול תשנ"ט (מעין גנים ח"ה פרשת כי תצא) ושיעור ח' אלול תשע"ט (נדפס בגליון תצא תשע"ט).

ג ד"ה "כי תצא פירש רש"י ז"ל" (מספר פרי עץ).
 ד דברים כא, ייא.
 ה ספרי תצא פסקא א.
 ו סוטה פ"ח מ"ז.
 ז דברים כ, טז.
 ח ראה ספרי ויקרא יח, ג (הובא ברש"י עה"פ).
 ט דברים כ, יז.
 י רמב"ם הלכות מלכים פ"ה ה"א.

כרבי אבהו במקום רבי יוחנן, התלמיד במקום הרב, חידוש גדול^{כב} (כי הם בדורות הראשונים, לא ב"בתראי"^{כג}) – "במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם". כלומה, שבעל תשובה יותר נעלה מהצדיק הגמור – ההיפך מדעת רבו, רבי יוחנן. היות שככה מקובל לפסוק ולצטט, ש"במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד", צריך ללכת עם הדעה הזו, עם הרוח הזו.

הוא מסביר במושגים שדברנו עכשיו, שזהו ההבדל בין מלחמת

רשות למלחמת חובה. בעצם, העבודה הפנימית של הצדיק היא מלחמת רשות – עבודת הבירורים, "וראית בשביה אשת יפת תאר". אז כמה ש"דברה תורה כנגד יצר הרע", לפי ההסבר שלו הדיבור כנגד יצר הרע נאמר לצדיק שיש בכוחו להעלות ולתקן את היצר הרע ו"להוציא יקר מזולל"^{כד}. זהו עיקר העבודה של הצדיק. אצל הבעש"ט^{כה} ושאר תלמידיו^{כז} קוראים לעבודה זו "העלאת המדות". הקדמנו שאין כאן את גדר הבינוני שבתניא. לפי התניא^{כח} הבינוני לא עוסק בהעלאת המדות, כי הוא כבול וקשור לתאוות שלו. הצדיק משוחרר יחסית, ואם באה לו תאוה זהו סימן מהשמים שיש לו עבודה להעלות את המדה. אם באה לו אהבה זרה – סימן שהוא צריך להעלות את האהבה לעבודת ה' יתברך. אותו דבר, אם באה לו יראה זרה, חיצונית,

ככפי שמודגש בכ"מ שאין לפסוק כרבי אבהו במקום רבי יוחנן. ראה רא"ש ברכות פ"ג סימן כג; שטמ"ק ב"ק עט, ב.

כג ראה תוספות ברכות לט, ב סוד"ה "מברך".

כד ע"פ ירימה טו, יט.

כה ראה כש"ט (קה"ת) אות לט, רכז"רכ (ובנסמן שם), ובכ"מ.

כו ראה דגל מחנה אפרים ויגש ד"ה "או יאמר וילקט יוסף" ובתולדות יעקב יוסף בראשית ה (ובכ"מ).

כז פכ"ח.

חובה שיהיה פה מקום טהור. באמת, לא קיימו זאת כדבעי – וכל הצרות שלנו, מאז ועד עצם היום הזה, הן כי לא קיימו את הדין של מלחמת חובה

לא בירורים, אלא "לא תחיה כל נשמה", חובה שיהיה פה מקום טהור. באמת, לא קיימו זאת כדבעי – יהושע קצת, או הרבה, התרשל בקיום מצוה זו^{כט}. הוא השאיר גוים, וכל הצרות שלנו, מאז ועד עצם היום הזה, הן כי לא קיימו את הדין של מלחמת חובה^ל – לטהר את הארץ לגמרי, לא לברר בירורים אלא לטהר על ידי קיום הדין "לא תחיה כל נשמה". זהו הווארט הראשון.

עבודת צדיקים ועבודת בעלי תשובה

איך הוא מסביר זאת בעבודת ה' של כל אחד מאתנו? פשוט מאד, הוא מסביר שיש שתי בחינות של עבודת ה' – עבודת הצדיקים ועבודת בעלי התשובה. החלוקה בין צדיק לבעל תשובה היא נושא גדול וכללי בכל החסידות, כל חסידות חב"ד. אין בתורה הזו שלו את דמות הבינוני של התניא, אבל כן יש את שתי הדמויות העיקריות שהן תמיד בהשוואה אחת לשניה – הצדיק הגמור ובעל התשובה.

גם חז"ל משווים בין שתי הדמויות. הוא מביא מיד בהתחלה את המחלוקת בין רבי יוחנן ורבי אבהו מי יותר גדול^ט. לפי דעת רבי יוחנן "עין לא ראתה אלהים זולתך"^כ נאמר דווקא על הצדיקים, שיותר גדולים מבעלי התשובה – בבעלי תשובה כן יש השגה, אבל על הצדיקים הגמורים כתוב "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו". רבי אבהו חולק, אומר את המשפט המפורסם – שהרמב"ם מביא^{כא}, וממילא פוסק כאן הלכה

יז במדבר רבה כה, ב. יהושע יא, יח ובמפרשים (ע"פ תנחומא מטות ד).

יח במדבר לג, נה. וראה עוד אסתר רבה פתיחתא ז.

יט ברכות לד, ב.

כ ישעיה סד, ג.

כא הלכות תשובה פ"ז ה"ג ואילך.

ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי²⁷. זו בחירה, אפשי, אבל אני בוחר לא לעשות את ה"אפשי" הזה.

לעומת זאת, בעל תשובה צריך לומר "אפשי" (עיקר החידוש של הרב המגיד בענין). הפירוש הפנימי לענין הוא שבעל תשובה נמצא בראש שבסופו של דבר הכל ידיעת ה', כמו באיז'ביצא. לכן, בזכות ה'ראש' של הידיעה, יתגלה שגם כל החטאים שהוא 'הצליח' לעשות במשך חייו הם בידיעת ה', הכל ה' עשה²⁸ – זו הזכות הכי גדולה בשבילו, בסופו של דבר. יתגלה שהוא בסדר גמור, כי הידיעה יותר מהבחירה. עוד פעם, יוצא כאן מההסבר שמלחמת חובה היא כניסה לראש של איז'ביצא, שהעיקר, האמת הצרופה, האמת לאמתה, הוא ידיעה. הכל ידיעה בסופו של דבר, לכן אני יכול וצריך לומר "אי אפשי" כאשר אני חוזר בתשובה – אני כבר לא רוצה, אין לי יותר בחירה. "אי אפשי" הכוונה שאין לי בחירה בכלל, האיסור 'לא שייך' – לא שייך לי בעצם. ה"אי אפשי" אינו הבחירה שלי, אלא הידיעה של ה' ש"אי אפשי".

בעצם, חברנו את עיקר הווארט שלו בתורה עם בחירה וידיעה ועם הווארט של המגיד לגבי אפשי ואי-אפשי. זו הנקודה העיקרית כאן של התורה.

אין השגה בעלי תשובה

עבודת הצדיק פחות או יותר מובנת כאן – שמענו על העלאת המדות, שהיא מה שהצדיק עושה. אבל אם מישוהו נמצא בידיעה, לא בבחירה, יש לו עבודה בכלל? איפה הבעל-תשובה נמצא כאן? הוא לא בדיוק הבינוני של התניא, ולפי רבי אבהו הוא גם למעלה מהצדיק – בצדיק יש איזו השגה, אבל במקום שבעלי תשובה עומדים אין השגה בכלל, הם הרבה-

לג ספרא קדושים פ"ט.

לד ראה מי השילוח בראשית ד"ה "ויצו ה' אלקים"; ריש ויגש ובכ"ד.

הוא צריך להעלות אותה לעבודת ה'. זו בעצם הוראת-צוואת אבי הבעש"ט, לא לפחד משום דבר בעולם חוץ מהקב"ה²⁹, וזו בכלל עבודת הצדיק, העלאת המדות. הנושא הזה יהיה קשור לסוף התורה כאן בפרי הארץ, כפי שעוד נראה בע"ה. לעומת זאת, בעל התשובה לא עוסק בהעלאת המדות, ובכך הוא

**אם מישוהו
נמצא בידיעה,
לא בבחירה,
יש לו עבודה
בכלל?**

באמת דומה לבינוני. כאן החידוש שבעל תשובה הרבה יותר גבוה, לא רק מהבינוני אלא גם מהצדיק הגמור, והעבודה שלו היא העבודה של מלחמת חובה.

צדיק ובעל תשובה – בחירה וידיעה

אפשר להסביר זאת גם באמצעות מושגים שהוא לא כותב, ההבדל בין צמד מושגים ידוע שדברנו עליהם הרבה בזמן האחרון³⁰ – ידיעה ובחירה. גם כאן יש שאלה וחקירה עמוקה בחסידות מה יותר גדול – בחירה חפשית או ידיעת ה'.

העיסוק של הצדיק הגמור במלחמת הרשות, בהעלאת המדות, הוא בבחירתו. הוא עובד את ה' בבחירה החפשית שלו. אנחנו מאמינים שיש בחירה חפשית³¹. אחרת, כמו שהרמב"ם כותב³², אין טעם לשכר ועונש. מי בראש של בחירה חפשית ושכר ועונש? הצדיק. זו מלחמת הרשות, העלאת המדות. הרב המגיד ממעזריטש נ"ע מסביר³³ שדווקא הצדיק צריך לומר "אפשי,

כח שבחי הבעש"ט פ"א. וראה אור ישראל ח"א ש"ב בשני הסיפורים הראשונים.

כט ראה שיעור כ"ד שבט השתא (נדפס בגליון תרומה), וש"נ.

ל ראה לקוט דברי הרבי בענין בשערי אמונה סימן סד ואילך.

לא הלקות תשובה פ"ה ה"ד.

לב מובא בשמו בלקו"ת ואתחנן ט, ד.

תשובה, לא לצדיק. הצדיק העוסק בבירורים – הוא צדיק גמור, אבל הדבוק בעצם הוא בעל תשובה. לכן נבין טוב למה קראנו לעבודת בעלי-תשובה ידיעה – דעת היא דבקות.

הדבוק בעצם בה' הוא דווקא בעל התשובה, הלוחם מלחמת חובה של ארץ ישראל, הוא שצריך בסופו של דבר לתקן את המדינה, "בעלי תשובה ישתלטו על המדינה". דווקא בעלי תשובה, אלו שאף אחד לא משיג אותם – הצדיקים ודאי לא משיגים אותם, וגם השאר לא משיגים אותם – בעלי התשובה עליהם אמר רבי אבהו שבמקום שלהם צדיקים גמורים לא יכולים לעמוד, "עין לא ראתה אלהים זולתך". הוא גם מסביר כאן באריכות בתורה שזהו סוד "יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית"^ל – מדרגת אדם הראשון לפני החטא, שדווקא בעל התשובה מגיע אליה. כתוב "עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים"^מ, זהו חטא אדם הראשון, אבל בעל תשובה אמתי מגיע למדרגה שלפני החטא^נ, כמו שאמרנו קודם שבידיעה אין חטא, "גאט איז אלץ, אלץ איז גאט"^ס ('ה' הוא הכל – הכל הוא ה'). זהו גם הסוד שדברנו לאחרונה^{סא} על "ברוך המקום" בהגדה של פסח, "הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו"^{סב}. אמרנו^{סג} שמקום גם לשון מקים, "מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון"^{סד}. לא הסברנו שגם לשון קיום – יש חיות ויש קיום, "דוד מלך ישראל חי וקים"^{סה}. הצדיק "חי" אבל

לז ברכות לד, ב.

לח קהלת ז, כט.

לט על מדרגה זו נאמר "אני אמרתי אלהים אתם" (תהלים פב, ו) ובה דווקא מתגלה כי כל החטא היה בידיעת ה' בסוד "נורא עליה על בני אדם" (תהלים סו, ה; תנחומא וישב ד).

מ מאמר מו"ה ר' אייזיק מהומיל באגרת, נדפס בספר לב לדעת מאמר "צדיק יסוד עולם" ביאור א (עמ' קסז ואילך).

מא יו"ט ראשון של פסח השתא – נדפס בגליון קדשים.

מב בראשית רבה סח, ט. ובכ"ט.

מג המשך סעודת משיח השתא (ח"א) – נדפס בגליון קדשים.

מד תהלים קיג, ז.

מה ראש השנה כה, א.

הרבה הרבה למעלה מהצדיק. הצדיק לא יכול לעמוד שם – מה הכוונה? לא יכול להשיג מהי בכלל המדרגה הזו של בעל תשובה. זהו גם דבר מאד רלוונטי היום, שאפשר לומר בפשטות, אפילו בלי עומק, שהצדיקים – אלו שהתחנכו על טהרת הקדש מעודם – אין להם בדיוק השגה בבעלי תשובה, מה מניע את הבעל-תשובה ואיפה הוא נמצא בכלל.

לפני כך וכך שנים חדשנו 'ווארט' ש"בעלי-תשובה ישתלטו על המדינה"^ז. לפי התורה הזו בפרי הארץ יוצא שדווקא בעל תשובה הוא הלוחם מלחמת חובה, המלחמה לכיבוש הארץ. זו גם סבה טובה שלומדים זאת עכשיו, בחדש אייר, החדש של תיקון המדינה^ז. יצא לנו עכשיו שמלחמת חובה היא בעצם ידיעה, ראש של ידיעה מוחלטת של הקב"ה, לא של בחירה שלי, שהוא עבודת הצדיק, מלחמת הרשות, העלאת המדות. צריך כמובן לפתח את הענין ולהעמיק בו.

ב. סוד הדבקות

דבקות בעלי התשובה – חזרה לפני החטא

השאלה שלנו, שהיא עכשיו עיקר הווארט של כל התורה כאן של הויטבסקער, היא איך נגדיר את עבודת בעל-תשובה. מה הגדר של עבודת בעל תשובה לאור כל מה שאמרנו עכשיו על מלחמת חובה? אם גדר עבודת הצדיק הוא העלאת המדות, מה הדבר המקביל שמאפיין ומגדיר את הדרגה של בעל תשובה?

מלת המפתח של הכל כאן היא מלת המפתח של כל החסידות בכלל, ותיכף נסביר שבעצם בתורה הזו הוא מקדים להגדיר מהי חסידות חב"ד, רק במלים טפה אחרות. הווארט כאן הוא המלה "דבקות". בעל תשובה אמתי הוא הזוכה לדבקות בה' יתברך. הדבקות שייכת לבעל

לה שיעור ג' אלול תשע"ג פ"ג ועוד.

לו כתבואר באריכות בספר תיקון המדינה ח"א פ"א.

ש'אדמו"ר הזקן מדגיש בפרק ב בתניא ש"נפש השנית בישראל היא חלק אלוק ממעל ממש" – החלק דבוק בכל. מהו החלק ומהו הכל? מהו הענף ומהו השרש? הכוסף הטבעי והעצמי של הנשמה לה' – זו הדבקות, זהו ענין הדבקות.¹ שוב, אי אפשר להסביר זאת.

בעל תשובה וצדיק – אור המאיר לעצמו ואור המאיר לזולתו

במושגים של אדמו"ר האמצעי ושל רבי הלל מפאריטש, שהוא כמובן לא משתמש בהם, דבקות היא כולה "אור המאיר לעצמו", עד כדי כך שגם ה"עצמו" לא יכול להסביר לעצמו את האור שמאיר לעצמו. לעומת זאת, הצדיק הוא לא "אור המאיר לעצמו" אלא "אור המאיר לזולתו" דווקא.

כמו שתיכף נסביר, כאשר רבי יוחנן אומר שהצדיק למעלה מבעל תשובה הוא ודאי מדבר על בעל תשובה במדרגה אחרת. אבל, בכל אופן, בעל פרי הארץ מסביר שהעולם זקוק לעבודת הצדיק, שממשיך שפע ברכה ומקיים את העולם הגשמי ואחרת העולם היה חוזר לתהו ובהו. אם כולם היו בעלי תשובה, ולא היו צדיקים, אוי ואבוי לעולם – לא היה מי שימשיך למציאות שפע וברכה, "ברכות לראש צדיק"².

אהבה ואמונה

אם כן, עד כאן למדנו שסוד עבודת הצדיק נקרא העלאת המדות. מה הן מדות בקבלה? וקצוות – חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד.

נ ענף עולה 200, שרש עולה 800 וביחד הם עולים 1000, סוד השלמות ("האלף לך שלמה" שממנו יוצא ה"ענף של "ומאתים לנטרים את פריו"). אם כן, את הדבקות המוסברת בפנים אפשר לתאר גם בביטוי "השלמות העצמית" (תורת שלום אור לכ"א כסלו תער"ג, ונתבאר בכ"ד). שגם אותה לא ניתן להסביר במלים – זו מעלת הבעלת-תשובה האמתי (שכפי שמבואר בתורת שלום שם, כלל אינה בגדר תשובה במובן הרגיל – אינה בגדר התשובה של רבי יוחנן, שלמטה מהתשובה עליה מדבר רבי אבהו, כמבואר בפנים בארוכה). נא משלי, י.

בעל תשובה הוא "קיים" – "חי" הוא פנימי, "חי" הוא בחירה, אבל "קיים", מה שמקיים את הכל, הוא מקיף, הוא המקום, לא התורה שהיא בחירה – המדרגה הזו היא למעלה מהתורה³.

כאלה בעלי תשובה הם שישתלטו על המדינה, יתקנו את המדינה, יביאו שמחה וששון ותענוג אלקי אמיתי למדינה.

דבקות בלתי מושגת

שוב, המלה כאן היא דבקות. הוא מסביר שדבקות היא דבר שאי אפשר להסביר אותו בכלל.

– אין מלים, אין דיבור, אין שפה בשביל דבקות. גם בספר התניא יש כמה פעמים שאדמו"ר הזקן כותב⁴ שאת הדבר הזה איני יכול להסביר במילים. כאן הוא מניח יסוד גדול, שבעבודת הצדיק יש השגה, אפשר קצת להבין אותה – אמנם "כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה"⁵, אבל יש בה השגה – ואילו את עבודת בעלי תשובה, שהיא בעצם ידיעה מוחלטת, אמתית, שלמה, אי אפשר להבין ולהסביר בכלל. גם בעל התשובה בינו לבין עצמו לא יכול להסביר מהי דבקות.

איך בכל אופן הוא אומר מהי דבקות? הוא אומר שדבקות היא מה שהענף נמשך אחרי השרש או מה שהחלק נמשך ונכלל בתוך הכל. גם מזכיר את היסוד של הבעל שם טוב ש"התופס בחלק מן העצם תופס בכולו"⁶ ואת מה

מו עיין עוד בהתוועדות יו"ט ראשון של פסח ה"ל.

מז לקוטי אמרים פ"ג; אגה"ק כה ו'לא.

מח ע"פ זהר ח"א קג, ב.

מט הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישיית) אות רכז (וראה תולדות יעקב יוסף פ' יתרו).

ג. דבקות, מוחין ומדות דבקות – מוחין בעצם

כשאני אומר שהשכל לא תופס את האמונה בכלל, כלומר שאין לו טעם ואין הסבר ואין מלים, אני בעצם מדבר על השכל השייך למדות. שכל אמת, מה שבלשון חב"ד נקרא מוחין בעצם, הוא גופא הדבקות. זה יהיה הווארט העיקרי כאן. שוב, דבקות היא סוג של דעת – "והאדם ידע"^{נז}, "ודבק באשתו"^{נח}. דבקות היא דעת, אבל יש בה גם בינה. הוא מסביר בסוף התורה שהדבקות נקראת "מגדל הפורח באויר"^{נט}, סוד עמוק בקבלה שהוא פנימיות אמא^ס. כתוב בפרקי אבות "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"^{סא}. ידועה^{סב} הגימטריא היפה שדעת ועוד בינה עולה ישראל, לי-ראש^{סג} – עיקר גדר ישראל הוא הדעת והבינה שלו.

במדרגות שהוא מתאר בתורה זו הוא לא מתרגם לספירות. הוא מדבר על העלאת המדות של הצדיק הגמור לעומת דבקות בלתי ניתנת להסבר. שוב, זהו עיקר הווארט שלו, שאיני יכול להבין בכלל מהי דבקות, אף אחד לא יכול להבין מהי דבקות. לכאורה לא חב"דניק, אבל בסופו של דבר זהו השפיץ של חב"ד.

הדבקות הזו היא מצד אחד "מגדל הפורח באויר", היחוד הפנימי של דעת ובינה. מה לגבי חכמה? באותה משנה בפרקי אבות כתוב "אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה". החכמה, כמבואר בספר התניא^{נד} דוקא, שייכת לאמונה. ספר התניא כתוב "מפי ספרים ומפי סופרים" – בעל ההילולא שלנו עצמו, הרב-חבר

עיקר המדות הוא אהבה ויראה^{נג}, וביניהן העיקר הוא האהבה – החסד שנקרא "יומא דאזיל עם כולהו יומין"^{נז}. היראה נמשכת אחרי האהבה, וכמו שמוסבר בתניא^{נד} גם יראה היא מצות עשה, והרי הכח המניע של כל מצוות עשה הוא אהבה – לכן העיקר הוא האהבה. אף על פי שמוסבר בתניא^{נד} שהיסוד הוא יראה – כך מלמטה, אבל מצד הקב"ה, המצוה, העיקר הוא אהבה, "יומם יצוה הוי' חסדו"^{נח}.

על איזו אהבה מדובר? כאן מגיעים לעוד כלל גדול בדבריו: יש בפרקי אבות "אהבה שהיא תלויה בדבר" ויש "אהבה שאינה תלויה בדבר"^{נז}. יוצא כאן שהאהבה של הצדיק היא "אהבה התלויה בדבר". העלאת המדות "תלויה בדבר" לא מתוקן שנופל בראש של הצדיק – הוא צריך לומר שאם אוהבים דבר גשמי שכלה ונפסד כל שכן וק"ו צריך לאהוב את חיי החיים ב"ה, חיים אמתיים ונצחיים, הטוב האמת, התענוג האמת. אם כן, לאהבה של הצדיק יש טעם – הסבר למה הוא אוהב. הטעם נקרא "אהבה התלויה בדבר" שאם "בטל דבר – בטלה האהבה".

מה לגבי הדבקות של בעל תשובה? הדבקות של בעל תשובה היא גם סוג של אהבה, אבל אהבה אחרת לגמרי – "אהבה שאינה תלויה בדבר", אהבה בלי טעם. הוא כותב שזו אהבה בלי טעם וריח. הדבקות, שהיא הכוסף העצמי, המשיכה העצמית להיות אחד, חלק אחד עם הכל וענף עם השרש וכו' – כמו שהוא כותב – היא אהבה עילאה, שבעצם יותר נכון לקרוא לה אמונה. אמונה היא למעלה מטעם ודעת לגמרי, השכל לא תופס את האמונה בכלל.

נז בראשית ד, א.

נח שם ב, כד.

נט חגיגה טו, ב; סנהדרין קו, ב ורש"י שם.

ס ע"ח שכ"ט פ"ה (מ"ב); קהלת יעקב ערך ל ועוד.

סא אבות פ"ג מ"ז.

סב ברית כהונת עולם מאמר "אור פני מלך" פ"ד ועוד.

סג ספר הליקוטיוס וישב ובכ"ט.

סד פ"ח.

נד תניא פ"ד.

נג ראה זהר ח"ג קג, א"ב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה דרוש ב; פנ"ח שער חה"ס פ"א.

נד תניא פמ"א.

נה תהלים מב, ט.

נו אבות פ"ה מט"ז.

מקור הקו, מקור התפארת שמחברת ימין ושמאל, אהבה ויראה.

מצוה בארבעה עולמות

שוב, בתניא האמונה-החכמה היא מקור מסירות הנפש. בתורה הזו בפרי הארץ מוסבר שעל ידי מסירות נפש האדם מגיע במצוות שהוא מקיים לעולם האצילות. כמאמר מוסגר, עולה כאן שיש לקיים את המצוה בכל הרמות, כאשר בכל מצוה ומצוה יש ארבעה עולמות אבי"ע. יש בענין כמה וכמה תורות של הבעל שם טוב^נ, כמו "חכם לב יקח מצוות"^{עב} – שם מדובר רק על שתי רמות במצוה, וכאן מדבר על ארבע רמות כנגד אבי"ע:

קיום המצוה במעשה, בפועל, הוא עולם העשיה.

כשהאדם עולה ומקיים את המצוה בתור שליח של הקב"ה, שנקרא מלאך, הוא נכנס לעולם המלאכים – עולם היצירה בכלל^ג. שם כל מצוה שלו היא בעצם מלאך – כל מצוה מהווה מלאך^{טז} וגם הוא בעצמו בבחינת מלאך בזמן קיום המצוה.

למעלה מכך האדם עולם לדרגת עולם הבריאה, שנקרא עולם הכסא^{טז}. הוא משתמש כאן במלים מאד טעונות משמעות. שם חקוקה דמות דיוקנו של יעקב אבינו^{טז} – דמות דיוקנו של שרש נשמות עם ישראל בכלל, אך דווקא בבחינת יעקב (המדות) ולא ישראל (הדבקות, הדעת והבינה). במדרגה הזו, המצוה שלו היא בעצם חלק מציור כסא הכבוד. כל מצוה היא חלק מהכסא של הקב"ה, זהו קיום המצוה בעולם הבריאה.

עולם האצילות הוא התכלית העיקרית אליה

של אדמו"ר הזקן, הוא אחד ממקורות התניא^{סח}, הוא אחד ה"סופרים" כאן. אחד מיסודות ספר התניא הוא שהאמונה הפשוטה, מקור מסירות הנפש של היהודי, הוא החכמה. בתניא האמונה היא פנימיות אבא – "פנימיות אבא פנימיות עתיק"^{סז}. הוא לא כותב זאת בפירוש, אבל כך יוצא גם כאן.

הוא כן כותב פעם אחת שאמונה ודבקות הן יחד, שתיהן למעלה מהשכל. חשוב מאד להבין שידיעת ה' היא אמונה. במושגים בהם השתמשנו קודם, ידיעה ובחירה, בחירה היא לא אמונה. בחירה נתפסת בשכל שלנו – מובן שיש לי בחירה ולכן יש שכר ועונש, כנ"ל מדברי הרמב"ם. אמנם לפי הרמב"ם שכר ועונש הם אחד מיג עיקרי האמונה^{סז}, אבל זו לא בדיוק אמונה – אפשר להבין בשכל ש"במדה שאדם מודד בה מודדים לו"^{סח}, זו תגובה מתבקשת שלא דורשת אמונה. אמונה היא דבקות אמיתית.

שוב, מה היחס ביניהן? האמונה היא החכמה, "פנימיות אבא", שבפרקי אבות היינו "אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה אין חכמה". הדבקות היא הבינה והדעת יחד – יחוד הדעת העליון, "דעת הנעלם" בלשון הקבלה, ו"המגדל הפורח באויר", אמא עילאה – "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"^{סח}. יש רמז יפה שאמונה ודבקות הולכות יחד והן חב"ד: **אמונה-דבקות** שוה בדיוק **חכמה-בינה-דעת!** ידוע^ל ש-**חכמה בינה ודעת** – עם ו החיבור – עולה **כתר**. בתורה הזו ה"ו נקראת ו ההמשכה,

סה כלשון ההקדמה – "וקצת מהם נרמזין לחכימין באגרות הקדש מרבותינו שבאה"ק תובב"א. וקצתם שמעתי מפיהם הקדוש בהיותם פה עמנו".

סו לקו"ת נצבים מט, ד (ע"פ פע"ח שער ק"ש פט"ו).

סז היסוד הי"א – הקדמת פירוש המשניות לפרק "חלק".

סח סוטה פ"א מ"ז; שמות רבה כה, ט. ובכ"מ.

סט האמונה שבפנימיות החכמה היינו בטול (במציאות), התכונה הפנימית של החכמה. **בטול-דבקות** עולה 559, חצי "שמע ישראל הוי אלהינו הוי אחד" (וממילא שתי בחינות **בטול**, "חכמה בראש וחכמה בסוף", ושתי בחינות **דבקות**, דעת ובינה, עולות יחד 118, "שמע ישראל וגו").

ע קהלת יעקב ערך ג'ע"ג ועוד.

עא כש"ט (קה"ת) אות ט"א.

עב משלי י, ח.

עג ראה פרדס רמונים שט"ז ועוד.

עד ראה אבות פ"ד מ"א (ובפירוש רע"ב).

עה ראה תקו"ז ו (כג, א) ובנסמן לעיל הערה עג.

עו בראשית רבה פב, ב.

הרבה מאד – יכול להיות קשור לכל סוד הדבקות שהוא מסביר לנו (שבסופו של דבר נקרא "יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית")? עבודת הצדיק היא "עשה טוב", עבודת הבריורים, העלאת המדות, "ושבית שבין, וראית בשביה אשת יפת תאר", השפעה וברכה לכל העולמות על ידי ה"צדיק יסוד עולם"^{9א}, "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו". מה לגבי בעל

תשובה? זהו אחד החידושים הגדולים בתורה הזו, שבעל תשובה הוא "סוד מרע", אבל לא ה"סוד מרע" שלמטה מ"עשה טוב" אלא "סוד מרע" שלמעלה מ"עשה טוב".

על ה"סוד מרע" הגבוה כתוב^{9ב} "שמ' עם י"ה – ששה", למעלה מ"זכרי' עם זה – רמח". הצדיק הוא "זכרי", דבר הנתפס בשכל, שעם ו"ה – "והנגלת לנו ולבנינו"^{9ג} – עולה רמח, מצוות של "עשה טוב". אבל בעל תשובה הוא המוחין בעצם, האמונה והדבקות שאי אפשר להסביר במילים בכלל, שהסברנו שהן החב"ד האמתיות, אדמו"ר הזקן האמתית, התניא האמתית. מה הצמד השני, חוץ מידיעה ובחירה? בתוך המושג ידיעה גופא יש ידיעת השלילה לעומת ידיעת החיוב^{9ד}. יוצא מהתורה הזו שהצדיק, שהוא בעצם הבחירה, בתוך תחום הידיעה גופא הוא בידיעת החיוב. כלומר, יש דברים שהוא מבין, שהוא יודע – יש לו השגה. לצדיק יש השגה באלקות, אבל לבעל תשובה אין. נשמע כמו משפט חב"די – לבעל תשובה אין השגה באלקות! כל חב"ד היא העבודה והדרישה שתהיה השגה באלקות, אבל לבעל תשובה

מה תכלית בריאת העולם? מה ה' רוצה מאתנו? פשיטא אצלנו שה' רוצה "עשה טוב", משהו חיובי, לא משהו שלילי

צריך להגיע. לשם מגיע קיום המצוה כחלק מהשכינה, שאפשרי רק על ידי מסירות נפש. כאשר יש מסירות נפש מוחלטת של היהודי לקב"ה, המצווה, בקיום המצוה שלו, ורק אז, המצוות שלו עולות עד עולם האצילות – המקור האמתית שלהן. עד כאן מאמר מוסגר, יפה מאד, של ארבעת העולמות שיש בכל מצוה. צריך לשאוף בקיום המצוות לעלות מעשיה עד לשכינה. שוב, יש עשיה-מלאכים-כסא-שכינה. אך הכל עדיין במסגרת עבודת הצדיק, כמו שנסביר.

"סוד מרע ועשה טוב" – ידיעת השלילה וידיעת החיוב

יש עוד כלל גדול שהוא כותב כאן, שמתקשר עם הכל:

הפסוק אומר "סוד מרע ועשה טוב"¹⁰ – מצוות לא-תעשה ומצוות עשה. ההמשך הוא "בקש שלום ורדפהו", אבל את החלק האחרון הוא לא דורש כאן. בדרך כלל "סוד מרע" פחות מ"עשה טוב" – קודם צריך לקיים מצוות לא-תעשה, מתוך יראה, ואחר כך מגיעים למצוות עשה, מתוך אהבה. זהו הסדר הרגיל¹¹. גם הוא עצמו כותב כמה פעמים¹² ש"סוד מרע" למטה מ"עשה טוב". גם אנחנו דברנו כמה פעמים⁹ על "סוד מרע" לעומת "עשה טוב" – מה תכלית בריאת העולם? מה ה' רוצה מאתנו? פשיטא אצלנו שה' רוצה "עשה טוב", משהו חיובי, לא משהו שלילי. אבל כאן הוא כותב אחרת, כלל גדול.

אם נחזור למושגים ידיעה ובחירה, איזה עוד צמד של מושגים – שגם דובר עליו לאחרונה

9א משלי י, כה.

9ב זרה ח"א כד, א.

9ג דברים כט, כח.

9ד ראה בארוכה בסדרת שיעורים החל מכ' טבת השתא (נדפסו מגיליון פרשת וארא).

עז תהלים לד, טו.

עח ראה הנ"ל הערה נד, ובסיום פמ"ג שם.

עט ראה למשל פרי הארץ פרשת תולדות.

פ ראה סוד ה' ליראיו שער "שלשה דלוגים" פט"ו (עמ' קצט); שיעור ב' אייר תשנ"ה; ה' תמוז תשע"א. ובכ"מ.

ברש"י¹⁹, גם בתניא¹⁹. בכל הספרים הקדושים מדובר על ההבדל בין יראה לפחד. רש"י אומר שאחד מרחוק ואחד מקרוב. יש עוד הרבה הסברים, וכדאי גם לרשום כמה מהם. כדאי גם להסתכל בהסבר של המלבי"ם (על הפסוק), שאומר שיראה היא מדבר יודע ופחד הוא מדבר בלתי-יודע.

כאן יש הסבר מקורי לגמרי וחשוב מאד: יראה היא מדבר שממשש ובא אבל תתכן הסרתו. האדם רואה איזו סכנה, אבל יתכן, גם על דרך הטבע, שהסכנה הזו תתבטל. לדוגמה, עכשיו יש מלחמה בין רוסיה לאוקראינה – זה מאד מסוכן, יכולים להיות כל מיני דברים הכי לא טובים, אבל גם יתכן שיתסדר ואפילו שיתהפך. זו יראה – שאני ירא מדבר לא טוב שממשש ובא, אבל לא בטוח, על דרך הטבע, שהוא באמת יבוא. עד כאן הבנתי, אבל עיקר החידוש שלו הוא מהו פחד. הוא כותב שפחד הוא מדבר שעל דרך הטבע לא יכול להמנע, אי אפשר להסיר אותו – דבר שבטוח שיבוא על פי טבע, מה שנקרא מצב בלתי-הפיך, שאין מנוס מהפחד. אם יש כזה דבר שאתה פוחד ממנו – איך אפשר לומר "לא אפחד"?! זהו השפיץ של התורה הזו, שבשביל צדיק אכן אין מנוס, אין פתרון לפחד. כתוב "**פחדו בציון חטאים**"¹⁹ (ביטוי ששוה חטא ברבוע, הכל חטא אחד גדול ברבוע) – אין מנוס, אין תשובה. הוא מסביר שפחד היינו מצבו של אדם שבעצם מיואש מיכולת התשובה שלו, הוא מכיר את עצמו. הפחד הוא מהתוצאה הבלתי רצויה שלא יכולה להמנע על דרך הטבע.

"אורי וישעי" שוה תריג – זהו רמז לכללות מצוות התורה. ב"אורי וישעי" יש תקוה, תקוה שהענין יתהפך לטובה, גם על דרך הטבע –

19 ראה רש"י על דברים יא, כה: "פחדכם ומוראכם. והלא פחד הוא מורא אלא פחדכם על הקרובים ומוראכם על הרחוקים. פחד לשון בעיתת פתאום. מורא לשון דאגה מימים רבים".

19 פח פרקים ג ט רלח.

19 פט ישעיה לג, יד.

אמתי אין שום השגה – כולו "סור מרע". מה הן שתי המדרגות של "סור מרע"? יש שאדם נתפס בקליפות, והוא צריך להתנתק מהקליפות שעד כה הוא הזין במעשיו הלא-טובים¹⁹. זהו "סור מרע" שלמטה מ"עשה טוב" – לא בעל תשובה בדבקות, אלא בעל תשובה שבדרך להיות צדיק, אם יזכה. כאן לא מדובר בבעל תשובה, שאינו הבעל-תשובה של רבי אבהו, אלא הבעל-תשובה של רבי יוחנן. בעל התשובה כאן הוא הבעל-תשובה של רבי אבהו. ה"מקום שצדיקים גמורים לא יכולים לעמוד בו" הוא ידיעת השלילה – שרש הרמב"ם – שהרבה למעלה מידיעת החיוב. מידיעת החיוב באה הבחירה של האדם, שבוחר ב"עשה טוב", אבל מידיעת השלילה באה המדרגה של הידיעה, של ה"סור מרע" העליון. אם כן, יש פה עוד הסבר עמוק ל"סור מרע ועשה טוב" וה"סור מרע" המיוחד של הבעל-תשובה לפי התורה הזו.

לעלות מעל הפחד

נדלג לסיום של התורה הזו, ואחר כך נחזור להשלים עם כמה רמזים חשובים. הסיום הוא על הפסוק שאומרים בכל חדש אלול, עד הושענא-רבה, "לדוד הוי' אורי וישעי ממי אירא הוי' מעוז חיי ממי אפחד"¹⁹. הוא מסביר מה ההבדל בין "אורי וישעי" ל"מעוז חיי" ובעיקר מה ההבדל בין יראה לפחד. יש הרבה הסברים – גם

19 ראה דרמ"צ מצות יודי ותשובה (וראה תניא סופ"ז).

19 תהלים כז, א.

לצדיק יש
השגה באלקות,
אבל לבעל
תשובה אין.
נשמע כמו
משפט חב"די –
לבעל תשובה
אין השגה
באלקות!

באמת הרבי של הדור – והסגנון שלו לגמרי מיוחד ועמוק מכל עמוק.

ד. מבנים ורמזים חזרת בעל התשובה למציאות

נסיים את הלימוד בכמה רמזים: אמרנו שיש עבודה של העלאת המדות. דברנו לאחרונה^צ על מאמר חז"ל "נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שלא יכנס בירושלים של מטה"^צ, שרבי לוי יצחק דורש אותו^צ על הפסוק "כי עד צדק ישוב משפט ואחריו כל ישרי לב". לפי התורה הזו, יוצא שקודם באמת צריך להיות צדיק, "עשה טוב", זו מדרגת "ירושלים של מטה", "עד צדק ישוב משפט". רק אחד כך מתקיים "ואחריו כל ישרי לב", מגיעים ל"ירושלים של מעלה", הדבקות של בעל התשובה האמתי, ה"סוד מרע" שמעל "ועשה טוב", כמו ידיעת השלילה שמעל ידיעת החיוב על פי פשט.

בכל זאת, בסופו של דבר, מאד קשה לומר שתכלית הכל היא "סוד מרע", כמו שאנחנו מדברים על הרמב"ם לעומת רבי חסדאי, שזו בדיוק המחלוקת ביניהם – מה התכלית, השלילה או החיוב? גם כאן, אם מדייקים בין השורות, רואים שבסופו של דבר גם אותו בעל תשובה – שאי אפשר להשיג, והוא עצמו לא יכול להסביר מהי הדבקות שלו, הבינה ודעת שלו, ה"מגדל הפורח באויר" – צריך לפעול משהו במציאות, להפוך להיות משהו חיובי, לא רק משהו שלילי. גם ה"סוד מרע" צריך להתחבר עם ה"עשה טוב". איפה רואים זאת? מה שהרבי אומר^צ שגם הבעל-תשובה בסוף יהיה צדיק,

שהאדם יעשה תשובה ושה' יסלח לו, "כי עמך הסליחה למען תורא"^צ. כך הוא מסביר את הפסוק – יראה הולכת יחד עם אפשרות הסליחה על ידי התשובה. אבל מפחד – אין מנוס. אז איך בכל אופן כתוב "הוי' מעוז חיי ממי אפחד"?! שוב, זהו סיומ התורה כאן. התשובה היא ש"מעוז חיי" אינו "אורי וישעי" – "מעוז חיי" הוא כמו "מגדל עז שם הוי' בו ירוץ צדיק ונשגב"^צ, עז הוא מגדל^צ. זהו אותו "מגדל הפורח באויר", סוד הדבקות האלקית של בעל תשובה. מי שנמצא בדבקות אמיתית הוא בעצם למעלה מהטבע, ואם הוא למעלה מהטבע הוא למעלה מהמדות – לא עוסק בהעלאת המדות, אין לו עסק במדות בכלל, אין לו עסק במלחמת הרשות אלא רק במלחמת חובה שאין בה בידורים – וגם פחד אין לו. למעלה מהטבע, בדבקות, גם במצב הבלתי-הפיך ובמצב המיואש, עד לאותו אחד שנמצא בתכלית היאוש – יש תקוה! זהו חידוש עצום בו הוא חותם את התורה שלו.

אנחנו בימים שבין פסח לפסח שני – בפסח ראשון, אותו עושים הצדיקים, מרגישים ש"הוי' אורי וישעי ממי אירא", אך בפסח שני, שהמסר שלו הוא ש"אין אבוד"^צ, פסח של בעלי תשובה, מרגישים ש"הוי' מעוז חיי ממי אפחד".

אמרנו כאן את עיקרי הנקודות של התורה, שהיא דוגמה יפהפיה של מהלך החשיבה של בעל ההילולא. הרי המגיד הסמיך אותו להיות הרבי הבא, להנהיג את עדת החסידים. רואים כאן, כמו שכל שאר צדיקי הדור הרגישו, שהוא

צ תהלים קל, ד.

צא משלי יח, י.

צב חז"ל דורשים את הפסוק "מגדל עז" כניגוד למגדל בבל (יל"ש תהלים רמז תשג), הלעומת-זה של בית המקדש שהוא "הוי' מעוז חיי ממי אפחד" – הדבקות שלמעלה מטעם ודעת ולמעלה מהטבע לגמרי, כתבואר בפנים. בית המקדש הוא בית הבחירה, בחינת הצדיק, אך כאן אין מדובר בצדיק בשר ודם אלא ב"צדיק הוי'" (תהלים יא, ז) הבוחר במקום לשכן שמו שם – לגלות את בחירתו בנשמות ישראל (סוד המשכת הענף אחר השרש כ"ל בפנים).

צג לוח "היום יום" י"ד אייר.

צד בהמשך סעודת משיח (ח"ב) – נדפס לקמן בחוברת. צה תענית ה, א.

צו לקוטי לוי"צ ח"ג (ליקוטים על פסוקי תנ"ך ומחז"ל ואג"ק) עמ' סו.

צז שיחת שבת תשובה תשמ"ה סי"ב (ת"מ תשמ"ה ח"א עמ' 69 ואילך).

טעם. זו אהבה על פי טעם, שנקראת "אהבה התלויה בדבר". יש בתורה הזו מושג יפה, שיש ימין-שמאל-אמצע. לאמצע הוא קורא המשכה, אות ו. עצם ה"עשה טוב" הוא הימין, העלאת המדה לשרש היא השמאל – ימין ושמאל תפרוצי", הוא מסביר שיעקר ה"תפרוצי", "בן פרצי", המשיח, בא מהשמאל. אבל גם אחרי החזרה והעליה מהמדות לדבקות, מכח ה"שמאל תפרוצי", בסוף צריך להיות המשכה – ה.ז. כמו שכתוב בחסידות^{קא} שפנימיות הקו היא תפארת הנעלם שבעצמות אין סוף ב"ה. בתורה כאן יש שלשה דברים – ימין, שמאל, המשכה. אלו המלים של המחבר.

שוב יש לנו אמונה-דבקות, שהן "ירושלים של מעלה", "כל ישרי לב", עבודת בעל התשובה, מלחמת חובה, ויש לנו מדות-מלכות, שהן "ירושלים של מטה", "עד צדק ישוב משפט", עבודת הצדיק, מלחמת הרשות. אם עושים את החשבון של ארבע המלים האלה שכנגד י-ה-ו-ה, **אמונה-דבקות-מדות-מלכות**, מקבלים 1560 – 60 פעמים הוי', י"פ יוסף. העיקר הוא החלוקה היפהפיה כאן: כתוב "הוי' בחכמה יסד ארץ", שלפי ההסבר שלנו היינו אמונה-מלכות – אין מלים לאמונה, אבל דווקא בסוף תהייה מלים, ה"תורה חדשה"^{קב} של מלך המשיח. כשאני מחבר **אמונה-מלכות** אני מקבל **כג (חיה)** פעמים הוי'. כשאני מחבר את ה"כונן שמים [תפארת, מדות] בתבונה [מגדל פורח באויה, דבקות]", **דבקות-מדות**, אני מקבל **לז (יחידה)** פעמים הוי'. כלומר, ה-60 פעמים הוי' מתחלקות ל-**חיה** פעמים הוי' ו-**יחידה** פעמים הוי'. **חיה-יחידה** הן חתך הזהב של המספר 60, כידוע^{קג}, וכאן החלוקה היא שתי כפולות של שם הוי'.

עד כאן מבנה אחד של התורה עם רמז אחד

"ועמך כלם צדיקים"^{צח}, אבל זהו צדיק בדרגה אחרת לגמרי, כמו המושגים של "בן שנעשה עבד" ואחר כך שוב "בן שנעשה עבד שנעשה בן"^{צט}, בחינת משיח.

אמונה-דבקות-מדות-מלכות

בכל אופן, יצא לנו ש"ירושלים של מטה" זו עבודת הצדיק ואילו "ירושלים של מעלה" היינו עבודת בעל-התשובה. "ירושלים של מעלה" היא מלחמת חובה ו"ירושלים של מטה" היא מלחמת רשות יחסית, "כי תצא למלחמה על איביך", "אשת יפת תאר". אבל אמרנו עוד משהו, שעצם החב"ד היינו אמונה-דבקות, אלה המוחין בעצם, האין, "מאין יבא עזרי"^{קד}. לעומת זאת, העלאת המדות היא יחסית יש, יש מאין – מדות. אבל במדות יש עוד משהו. אמרנו שהשכל בתורה הזו הוא שכל של המדות, לא שכל של דבקות. בשכל של מדות יש מילים, ככה הוא מסביר. מה הן המילים? המלכות.

אם נחזור ל"בעלי תשובה ישתלטו על המדינה", תיקון המלכות, תיקון המדינה, עוד פעם רואים שבסופו של דבר בעל תשובה יתקן את המדינה – הוא במקום של שלילה, של ידיעה מוחלטת, שאי אפשר להשיג אותו בכלל, לא הוא ולא אחרים, אבל הוא יתקן את המדינה. זו הנקודה שאמרנו, שבסופו של דבר גם הופך לחיוב – מלחמת חובה הופכת לחיוב הכי חיובי, התיקון השלם, באמת המשיח שאנחנו מחכים לבואו.

אם כן, יש כאן י-ה-ו-ה – אמונה-דבקות-מדות-מלכות. זהו מבנה אחד שיש בתורה הזו. ה-וה הן מדות ומלכות, רק שיעקר עבודת הצדיק הוא העלאת המדות – להעלות את המדות לשרשן, את האהבה לשרשה, ויש בהעלאה הזו

קא ראה זהר הרקיע פרשת בראשית דף טו; יהל אור עמ' קפט ואילך ועמ' תשח'תשט; המשך תער"ב פרק רעג. ראה **מעין גנים** פרשת קרח עמ' סח.
קב ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).
קג **אשא עיני** מאמר "בכיה וחדוה" הערה ת. ובכ"מ.

צח ישעיה ס, כא.

צט ראה **בעתה אחישנה** פ"ו עמ' רמ (וראה גם שיעור "טל ילדתיך" שנדפס בגליון קד"שים).

ק תהלים קכא, א – הפרק החדש של הרבי מאז י"א ניסן.

ביחד 13 פעמים שם קנא, "חן חן לה"ק^ח. קנא הוא המספר הראשוני ה-13. זהו חיבור שתי המלחמות – מלחמת הבעל-תשובה ומלחמת הצדיק-גמור.

להגיע לדבקות בימי ספירת העמר

אם נחזור, בכל אופן, לימים האלה, ימי ספירת העומר – מה העבודה של ספירת העומר? על פי פשט עבודת ספירת העומר היא להיות בעל תשובה. שוב, כמו שאמרנו קודם, יש בעל תשובה של רבי יוחנן, שלמטה מהצדיק – בעל תשובה שנמצא עדיין בתוך הרע וצריך להתנתק ממנו, זהו ה"סור מרע" שלו. אבל יש בעל תשובה אמתי – בעל תשובה במדרגת השמחה, הכח הפנימי של חדש אירקט^ט, "אני הוי' רפאך"^ק – שבשרש מנותק בעצם מהרע. ה"סור מרע" שלו הוא מוחלט, ודווקא "סור מרע" מוחלט הוא הדבקות והאמונה. בכל אופן, כדי להיות אדם השלם צריך אמונה-דבקות-מדות וגם מלכות (המשלימה גם היא את ה-מ של אדם).

אם כבר, נאמר עוד רמז יפהפה: הוא אומר שיעקר סוד הדבקות הוא המצב של אדם הראשון לפני החטא, שנקרא "יין [סוד] המשמר בענביו מששת ימי בראשית". גם הביטוי הזה עולה כפולת שם הוי' ב"ה, ולא סתם כפולת שם הוי' אלא אהבה פעמים יראה (2808). לכאורה, הוא אמר שאהבה ויראה הן מדות, בכלל לא מדרגת הדבקות של בעל תשובה, אבל הוא כותב שיש אהבה ויראה של דבקות, שהן ללא כל טעם מודע – "אהבה שאינה תלויה בדבר" כלל וכלל שהיא גופא הדבקות. יש כמה מאמרים של הרבי הקודם

הרבי אומר
שגם הבעל-
תשובה בסוף
יהיה צדיק,
"ועמך כלם
צדיקים", אבל
זהו צדיק
בדרגה אחרת
לגמרי

יפה.

יחוד שתי העבודות

רמז שני מאד יפה שיוצא מהתורה הזו: יש "סור מרע" ויש "עשה טוב". הביטוי "סור מרע" הוא ריבוע, 24 ברבוע, והביטוי "עשה טוב" הוא רבוע כפול של 14. הוא כותב ש"עשה טוב" היינו צדיק גמור ו"סור מרע" הוא בעל תשובה. נעשה יחד את הגימטריא הזו: "עשה טוב" (392) ועוד צדיק גמור (453), כמו מלך

המשיח) עולים 845, 5 פעמים 13 ברבוע. גם "סור מרע" (576) ועוד בעל תשובה (815) שוה כפולת 13 – 107, 1391 פעמים 13.

כמה הכל יחד? למרבית הפלא, אם תחבר הכל יחד – "סור מרע", בעל תשובה, "עשה טוב", צדיק גמור^ק – תקבל 2236, הוי' פעמים אלהים, פעמיים "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{קה}, שהן בסוד "יחודא עילאה" ו"יחודא תתאה", על דרך "ירושלים של מעלה" ו"ירושלים של מטה". כאן עבודת הצדיק היא יחסית יחודא תתאה, "עשה טוב" וצדיק גמור, ואילו עבודת הבעל-תשובה, "סור מרע", היא יחודא עילאה. בתניא^ק, לפי הזהר^ק, יחודא תתאה הוא "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" ויחודא עילאה הוא קריאת שמע, אבל כאן שתי המדרגות של יחודא עילאה ויחודא תתאה הן, יחסית, קריאת שמע של בקר ושל ערב – הכל בתוך יחודא עילאה. קודם היה 60 פעמים הוי' וכאן הכל עולה 86 פעמים הוי' – ההפרש הוא הוי' פעמים הוי', הוי' ברבוע.

נעשה עוד גימטריא יפה: כמה שוה מלחמת חובה ועוד מלחמת רשות? גם כפולה של 13.

קד "סור מרע" שסה בעל תשובה ועוד "עשה טוב" רמח צדיק מקבלים 2600 – מאה פעמים הוי'.

קה דברים ו.ד.

קו כותרת שער היחוד והאמונה, ושם פ"ז.

קז זהר ח"א ית.ב.

קח זכריה ד, ז.

קט ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ט עמ' 61 ואילך.

קי חתם סופר על שבת קמז, ב; ישמח ישראל פ' מצורע

בשם הרבי ר' שמחה בונים מפרשיסחא.

בענביו מששת ימי בראשית"

עד כאן דברנו במקיף על התורה היפהפיה הזו של בעל ההילולא של א' אייר, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן. שנזכה להיות בעלי תשובה כמו שהוא מסביה, וגם שיהיה סוד ההמשכה. שנזכה לביאת גואל צדק תיכף ומיד ממש – התגלות מלך המשיח.

שמסביר קי"א שדבקות היא אהבה. זו ה"אהבה שאינה תלויה בדבר" שהוא כותב עליה, ולא אהבה של מדות והעלאת המדות של הצדיק. כפל הוא זיווג קי"ב, וכאן יש כפל-זיווג אמתי בין הימין והשמאל, **אהבה פעמים יראה**, "יין המשמר

קי"א ראה ריש קונטרס ההתפעלות, ונתבאר בשיעור ט' כסלו תשע"ז. וראה עוד סה"מ תרפ"ג עמ' קכד. ובכ"מ. קיב ראה ע"ח שיי"ט (אנ"ך) פ"ט.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ במלחמת רשות ניתן לשבות שבי, לברר ניצוצות, אך במלחמת חובה יש לטהר את הארץ לחלוטין.
- ◆ כל הצרות מאז כיבוש הארץ הוא בשל ההתרשלות בטיהור הארץ המוחלט.
- ◆ "נסתיימה עבודת הברורים" היינו המעבר ממלחמת רשות למלחמת חובה.
- ◆ מלחמת רשות היא עבודת הצדיקים ומלחמת חובה היא עבודת בעלי התשובה.
- ◆ עבודת הצדיק היא סוד הבחירה (עבודה וקבלת שכר) ועבודת בעל התשובה סוד הידיעה (גילוי שגם חטאיו היו בידיעת ה').
- ◆ לצדיקים שהתחנכו על טהרת הקדש אין שום השגה במניעיהם ועבודת של בעלי התשובה.
- ◆ "בעלי התשובה ישלטו על המדינה" – כיבוש הארץ ותיקון המדינה תלויים במלחמת חובה, עבודת בעלי התשובה.
- ◆ עבודת התשובה היא דבקות שאין בה השגה – חזרה למצב שלפני החטא.
- ◆ דבקות היא "אור המאיר לעצמו" שאינו מוסבר אף לעצמו.
- ◆ עבודת הצדיק היא "אור המאיר לזולתו" – המשכת ברכה לעולם כולו.
- ◆ בעבודת האדם יש להגיע מיראה לאהבה אך מצד ה' העיקר הוא האהבה.
- ◆ עבודת הצדיק היא "אהבה התלויה בדבר" (אהבה על פי טעם ודעת) ועבודת בעל התשובה היא "אהבה שאינה תלויה בדבר" (אמונה שלמעלה מטעם ודעת).
- ◆ אמונה ודבקות הן מוחין בעצם – האמונה היא חכמה והדבקות בינה ודעת.
- ◆ כל מצוה יש לקיים בארבעה עולמות – במעשה בפועל (עשיה), בתודעת מלאך (יצירה), כחלק מדיוקן יעקב החקוק בכסא (בריאה), במסירות נפש על השכינה (אצילות).
- ◆ יש "סוד מרע" שלמטה מ"עשה טוב" ויש "סוד מרע" שהוא ידיעת השלילה שלמעלה מידיעת החיוב.
- ◆ "ממי אירא" היינו כשיש אפשרות להנצל ו"ממי אפחד" היינו גם במצבים בלתי-הפיכים.
- ◆ תכלית מלחמת החובה של בעלי תשובה היא להגיע לחיוב – תיקון המדינה בשלמות.
- ◆ עבודת ספירת העומר היא להגיע לדבקות.
- ◆ אדם השלם כולל אמונה-דבקות-מדות וגם מלים.

שיעור

המשך סעודת משיח (ח"ב)

שביבים מסעודת משיח

קיצור מהלך השיעור

בהמשך **סעודת משיח** שנערך בשבת איסרו-חג, בנוסף לכוונה החדשה לספירת העומר (שכבר פורסמה בגליון הקודם), היו כמה 'שביבים' – פתיחה לספר שמואל הנלמד מתחלת הפסח בשיעור הנ"ך, התבוננות בסוד "**אחור וקדם צרנתי**" והתייחסות לברכה המיוחדת הטמונה בפרק החדש של הרבי החל מ"**א ניסן** השנה, מזמור קכא.

שר' אליה ריבקין לימד אותנו – ניגון לא מוכר כל כך, אז מי שלא מכיר שלא ישיר. [אחרי הניגון:] ישר כח לכל מי שלא הפריע. בהמשך שרו "אלי אתה" של הצ"צ – גם ניגון שבלי ר' אליה ריבקין לא היינו מכירים – ניגון ויטבסק של חסידי הרבי מהר"ש, ניגון רוסטוב, ניגון יב"ג תמוז ו"אנעים ומירות".

שמואל בן אלקנה – שופט של תשובה

[מהקהל: בפרק שלומדים היום בנ"ך שמואל אמר "**הכינו לבבכם אל הוי' ועבדהו לבדו**"^ג, בגימטריא **שמואל**!] יפה. ידוע ש-**שמואל** עולה בגימטריא **מחשבה טובה** (שעולה **שנה טובה** כו') – "מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה"^ג, היינו ממש "**הכינו לבבכם אל הוי' וגו'**" (כשמיד בפסוק הבא ה"מצרפה למעשה"

ניגון אדמו"ר האמצעי

בסדר הניגונים משתדלים לשיר היום ניגונים אחרים מאלה ששרנו בסדר הניגונים אתמול^א. ניגנו ניגון הבעש"ט, ניגון המגיד במסורת רוז'ין, "אלי אתה" של אדמו"ר הזקן וכעת הגענו לניגון של אדמו"ר האמצעי. אדמו"ר האמצעי, למרבית הפלא, לא חבר בעצמו ניגונים. מי שמכיר אותו – ומי שלומד את התורות שלו מכיר אותו – יודע שפלא שהוא לא חיבר ניגונים בעצמו. הניגון ששרים בשבילו בסדר הניגונים הוא ניגון שהוא בחר, ניגון המקהלה (קאפעליא). גם פלא, הוא לא חיבר ניגונים – אבל הוא יסד קאפעליא, היתה לו מקהלה שלו.

היום נשיר ניגון של חסידי אדמו"ר האמצעי

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שבת אחרי מות, איסרו-חג פסח תשפ"ב – כפר חב"ד

א ראה כגון דא – אך בסדר ניגונים למפרע, ובמעט שינויים – גם בקביעות כזו בשנים תשע"ח ותשע"ט.

ב שמואל"א ז, ג.
ג קידושין מ, א.

בפועל: "ויעבדו את הוי' לבדו").

הזכירו את שמואל אז נאמר משהו עליו. בלימוד היומי של פרק תנ"ך התחלנו בפסח את ספר שמואל. הספר מתחיל מאלקנה, אבא של שמואל. הסיפור הראשון הוא של אלקנה וחנה, זיווג מן השמים. המלים הראשונות של הספר הן "ויהי איש אחד" – ביטוי מיוחד שחוזר רק אצל מנוח¹, אבא של שמשון הגיבור, ואצל אלקנה, אבא של שמואל הנביא.

השם אלקנה הוא המלה העשירית בספר – "העשירי יהיה קדש"². כשמחשבים את עשר המלים הראשונות – "ויהי איש אחד מן הרמתים צופים מהר אפרים ושמו אלקנה" – מקבלים 2480, כך שממוצע כל מלה הוא 248, **אברהם**. מה הקשר בין אברהם ואלקנה? כמו שרמזו כאן, שניהם הלכו, הסתובבו ממקום למקום, לפרסם אלקות. ההבדל הוא שאצל אלקנה היה מקום אליו הוא היה יכול לאסוף את העם – משכן שילה! משכן שילה עמד **שסט** שנים³. היתה בעיה שהיו שם כהנים לא צדיקים⁴, הבנים של עלי, וזה היה חטא שלו שלא הדריך את בניו, אבל חוץ מזה עלי היה צדיק גדול. בכל אופן, היה מקום – ובמקום הזה גם גדל שמואל, הוא היה מושאל לה' כל ימיו. יחד עם זאת, הוא הסתובב בכל הארץ לשפוט את ישראל ולתקן מה שצריך⁵.

הסוד של המקום – שגם דברנו עליו בחג הזה⁶ – שייך ל**אלקנה**, בגימטריא **מקום**. כתוב⁷, כמו שהזכרנו, ש-**מקום** עולה ו"פ אל (כנגד ו הקצוות). אצל **אלקנה** רואים זאת – הוא מתחיל ב-**אל** מפורש ואחר כך **קנה** עולה ה"פ

אל, בסוד של המדות ה-**אל** הראשון הוא כנגד החסד ("חסד אל כל היום"⁸), שהוא "יומא דאזיל עם כולהו יומין"⁹, המדה הכללית, ואחר כך עוד ה"פ אל כנגד שאר חמש המדות. גם כאן יש יחס בין אברהם לאלקנה – **אברהם** עולה ח"פ אל, כידוע, ו-**אלקנה** עולה ו"פ אל. כלומר, **אלקנה** הוא שלשת רבעי **אברהם** – **אלקנה** עולה ג"פ "טוב מאד"¹⁰ ו-**אברהם** עולה ד"פ "טוב מאד".

מה קורה כששמואל אומר לעם "הכינו לבבכם אל הוי' ועבדהו לבדו"? יש שם מלחמה גדולה עם הפלשתים ונצחון גדול. שמואל גם הוא שופט של עם ישראל – הוא השופט האחרון, ואחריו מתחילה המלוכה. אבל בעוד רוב השופטים האחרים נלחמו בפועל, שמואל בעצמו לא נלחם – מספיק שהוא מחזיר את העם בתשובה, כשאת המלחמה בפועל עושים אחרים. הנצחון הוא בזכות שהחזיר את העם בתשובה. רואים מכאן שאפשר לשפוט את העם רק בהחזרה בתשובה, וזה שקול כמו מלחמה ונצחון. כך, שמואל מופיע בפסוק יחד עם שמשון (בדן), גדעון ויפתח¹¹, שלשה שופטים "קלי עולם"¹² שנלחמו בעצמם.

"אחור וקדם צרתני"

כתוב "אחור וקדם צרתני"¹³ – "אחור" לפני "קדם". אנחנו יודעים¹⁴ שכל קדימה היא גם קדימה במעלה, אם כתוב "אחור" לפני "קדם", קדימה בסדר-בזמן שלהם, סימן שיש גם איזו קדימה במעלה ב"אחור" ביחס ל"קדם". פירוש אחד, שכבר הזכרנו¹⁵, ש"אחור וקדם"

יב תהלים נב, ג.

יג ראה זהר ח"ג קג; קצא, ב; ע"ח שכ"ה דרוש ב ועוד.

יד בראשית א, לא.

טו שמואל א, יב, יא.

טז ר"ה כה, ב.

יז תהלים קלט, ה.

יח ראה אוה"ת בראשית ח"ג תקפג, א. **לחיות עם הזמן** ח"א עמ' ת.

יט בח"א של השיעור – נדפס בגליון קדושים.

ד שופטים יג, ב.

ה ויקרא כז, לב.

ו ראה גם תנ"ך פ"ח ובאריכות בשיעור כ"א סיון ע"ד.

ז רש"י זבחים קיח, ב ד"ה "נשתירו".

ח שמואל א, ב, יב.

ט שם ז, טז י"ז.

י שיעור יו"ט ראשון של פסח – נדפס בגליון קדושים.

יא עשה"כ דרושי אשרי פטום הקטרת וכו' פ"א ובכ"מ.

"אחור וקדם" – יחוד יֵה הוא בבחינת הפנים (מוחין חו"ב, כנ"ל) ויחוד זה (התפשטות של הדעת) הוא בבחינת אחור.

רבי לוי'ק מסביר זאת על הפסוק "כי עד צדק ישוב משפט ואחריו כל ישרי לב"^כ. "עד צדק ישוב משפט" היינו החזרה של הז"א, התפארת, "משפט רחמי"^כ, עד ה"צדק", "מלכותא קדישא"^כ. הוא מסביר ש"עד" הוא כינוי של היסוד, האחור (כנ"ל). "עד" גם ראשי תיבות "עומקא דלבא", כמו שהסברנו – הכח של ה"אחור" דווקא. היחוד התחתון של משפט צדק הוא הדבר הראשון, כניסת ה' בירושלים של מטה, ורק אז, "ואחריו", מתקיים "כל ישרי לב", הרומז ליחוד החכמה (בה לב נתיבות) והבינה (בה כל שערים), כניסת ה' לירושלים של מעלה, כמו שהוא מסביר באדיכות.

ברכת בני חיי ומזוני בפרק החדש

נדבר עוד קצת על הפרק החדש של הרבי, פרק קכא. בשני הפסוקים הראשונים של הפרק, שהם עיקר הפרק – "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי. עזרי מעם הוי' עשה שמים וארץ" – יש **זו** אותיות, כמספר המלים בכל הפרק. חוץ מהפסוק הראשון (בו יש 34 אותיות) יש עוד 169 – 13 ברבוע – אותיות. סך הכל יש בפרק 203 אותיות – **ברא** אותיות. המספר הזה עולה שלשת הדברים שצריך בהם ברכה, שלשת הדברים שחז"ל אומרים ש"לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא"^כ – **בני, חיי, מזוני**. זה הזמן לברך בהכל, בכל הברכות שצריך, בגשמיות וברוחניות. הסדר הוא "אחור וקדם" – קודם כל, העיקר, הוא הברכות בגשמיות, ואז גם הברכות ברוחניות. עד כאן להיום.

היינו הדעת והכח"ב – הכתר והמוחין חכמה ובינה שייכים לפנים ואילו הדעת הוא מח האחור, הראשית של עמוד השדרה. דווקא במח הדעת תלויה התפלה מעומקא דלבא – עוד לפני שזוכים לבחינת דבקות בפנים יש תפלה לה' מעומקא דלבא, תפלה של הדעת, שהיא אמנם בבחינת "אחור" אבל יש בה מעלה גם ביחס ל"קדם".

עוד פירוש של "אחור וקדם" בספירות הוא יסוד ותפארת. שש מדות הלב מכוונות כנגד ששת הקצוות – ימין ושמאל, קדימה ואחורה, מעלה ומטה. ספירת התפארת היא הפנים – המזרח שנקרא בפירוש "קדם". ספירת היסוד היא ה"אחור", המערב. אם כן, "אחור וקדם צרתני" אומר שמקדימים את האחור היסוד לפני התפארת. פנימיות התפארת היא הרחמים, הכח בו טמונה ההנהגה, "כי מרחמם ינהגם"^כ (כמו שכבר הזכרנו), אך "אחור וקדם" אומר ששמירת הברית, היסוד, קודמת להנהגה. פנימיות היסוד, האמת, היא אחור ביחס לרחמים, קדם, אך פשיטא שהאמת היא יסוד הכל כפשוטו – ראשית, עיקר ושרש עולם התיקון, בסוד "תתן אמת ליעקב"^{כא} הבאה לפני הרחמים, מדת יעקב עצמו.

"כי עד צדק ישוב משפט"

כתוב^{כב} שהקב"ה נשבע שלא יכנס בירושלים של מעלה לפני שיכנס בירושלים של מטה. ספר התניא מתחיל ב"משביעין אותו"^{כג} וכאן זו השבועה של הקב"ה. רבי לוי'צחק, אבא של הרבי, מסביר^{כד} שכניסת ה' לירושלים של מעלה היא יחוד יֵה וכניסתו לירושלים של מטה היא יחוד זה. הקדמת הכניסה לירושלים של מטה לכניסה של ירושלים של מעלה גם היא סדר של

כ ישעיה מט, י.

כא מיכה ז, כ.

כב תענית ה, א.

כג נדה ל, ב.

כד לקוטי לוי יצחק לתהלים צד, טו.

כה תהלים צד, טו.

כו "פתח אליהו" (תקו"ז יז, ב).

כז מו"ק כח, א.

אל תחזיק טובה לעצמך

רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זִכְאִי קָבַל מֵהִלֵּל וּמִשְׁמַאי. הוּא הָיָה אוֹמֵר: אִם לְמִדַּת תּוֹרַת הַרְבֵּה, אֶל תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעַצְמְךָ, כִּי לְכָף נּוֹצֵרֶת.

הסיפור הזה שמע רבי יעקב יוסף בעל ה'תולדות יעקב יוסף' מהבעש"ט, וכך התקרב אליו (רשימות דברים חסידים, מדור הבעש"ט סיפור ו). כל דף גמרא שלומדים בעיון, כל תפילה שזוכים להתפלל בכוונה נכונה, צריכים לעורר בסופם אנחה עמוקה יותר – כמה עדיין אנו רחוקים. הסיפור על הלמדן שהחזיק טובה לעצמו, ונפל, מנכיח עד כמה דרושה נמיכות הרוח בלימוד התורה, ודווקא סיפור זה הוא שקרב את בעל התולדות לבעש"ט. "אין התורה מתקיימת אלא במי שרוחו נמוכה עליו"^א, "דגריס באוריתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה [שעוסק בתורה תמיד ולא מחזיק טובה לעצמו]"^ב.

רבן יוחנן בן זכאי הוא ענק שבענקים: למד תורה ארבעים שנה^ג, לא הלך ארבע אמות בלי לימוד תורה והיה בקיא בכל מכמניה ודקדוקיה^ד. דווקא הוא שמלמדנו: גם אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת.

מורנו הבעל שם טוב סיפר: בעיר אחת דר סבל אחד שלא ידע דבר, רק להתפלל. והיה בא לבית הכנסת כאור הבוקר לומר תהלים ולהתפלל בציבור, וכל היום היה עסוק במלאכתו הכבדה. גם למנחה היה בא לבית הכנסת, ובין מנחה למעריב היה שומע שיעור 'עין יעקב' עם אנשים פשוטים כמותו. בשכונתו גר אברך שפרנסתו מצויה, וכשבא לבית הכנסת התפלל במתינות, ואחר התפילה למד שיעור גמרא בעיון. וכן קודם מנחה היה לומד שעה ארוכה ותפילתו היתה במתינות, ובין מנחה למעריב למד לבדו. פעם אחרי תפילת מעריב נפגשו שניהם ליד ביתם. הסבל הוציא אנחה מלבו, שעבודתו אשר עובד את השי"ת אינה עבודה כראוי וכדבעי. ואילו האברך – שחוק עבר על שפתיו, כאומר: מה לי ולך שכני הפשוט. אין לך ערך לעומת תורתו ועבודתו. כשהלכו לעולמם ובאו לפני בית דין של מעלה, הניחו מליצי יושר את תפילתו ותורתו של האברך על כף המאזניים, ובא המקטרג והניח את השחוק על הכף השנייה – והכריע לצידה. ואילו אצל הסבל, שתורה ותפילה לא היו בו, הניחו המליצי יושר את אנחתו על הכף – והיא הכריעתו לכף זכות... את

נערך ע"י מנחם זאב וינגרט על פי **אור ישראל** ח"א בסיפור "לוקח נפשות חכם" (עמ' רכב ואילך).

א מסכת דרך ארץ זוטא פ"ח בתחילתו.

ב סנהדרין פח, ב.

ג סנהדרין מא, א.

ד סוכה כח, א.

קדושת לוי

פרשת אמר

"ממחרת השבת"

השבת העליונה

הפסוק אומר "וספרתם לכם ממחרת השבת"^א. מדוע נקרא יום טוב ראשון של פסח "שבת"? מסביר רבי לוי יצחק מברדיטשוב^ב ש"רק בשעת יציאת מצרים נעשה הגמר לבריאת עולם ונתגלה הטעם מבריאת עולם, משום כי אז נתגלה החיבה מן ה' לישראל". כשם ששבת בראשית היא גמר הבריאה במעשה כך פסח הוא גמר הבריאה במחשבה, כשמתגלה תכלית הכוונה – "בראשית" בשביל ישראל שנקראו ראשית"^ג.

הוא מסביר שהשבת במעשה היא "שבת תחתון" והשבת במחשבה היא "שבת עליון"^ד ודווקא עליה, המגלה את תכלית הבריאה, נאמר "אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין"^ה. שתי השבתות נכללות ב"שבת אחת"^ו, "שבת תחתון" ב"מעלי שבתא" (ליל שבת, בו מורגשת המנוחה השבתית מהעשייה בימי החול שקדמו)^ז ו"שבת עליון" ביום השבת, שדווקא בו יש עליות מחיל אל חיל (החל מהמעבר מצפרא

דשבתא לרעוא דרעיון) – בסוד "צדיקים אין להם מנוחה"^ח ב"יום שכולו שבת ומנוחה"^ט – על ידי קיום המצוות של ישראל המגלה עוד ועוד את תכלית הבריאה. בליל שבת אוכלים את סעודתא דאברהם^י, הגילוי באור ישר של "בהבראם"^{יא}, וביום השבת את סעודתא דיצחק^{יב}, שענינו עליות באור חוזר החוזר עד אין סוף, ל"קדמותו ממש"^{יג} (בסוד "צחק עשה לי אלהים"^{יד}, וכדלקמן בסוד עלית שם אלקים).

מהדגשת ה"קדושת לוי" שדווקא בגמר בריאת העולם מתגלה התכלית "בשביל ישראל" ניתן ללמוד שהתכלית של "בשביל התורה שנקראת ראשית"^{טו} היא מתחלת בריאת העולם, בסוד "אסתכל באורייתא וברא עלמא"^{טז}. נמצא שכל ימות עולם, מ"עמק ראשית" עד "עמק אחרית"^{טז}, הם מתורה לישראל (כשיחודם הוא בסוד יחוד המזלות, "נצר חסד... ונקה"^{יז}, מקורות אור אבא, "אורייתא מחכמה נפקת"^{יח}, ואור

ח ברכות סד, א.

ט תמיד פ"ז מ"ד.

י ראה זהר ח"ב פח, ב. פע"ח שער השבת פי"ז.

יא בראשית ב, ד. וראה בראשית רבה יב, ט; פסיקתא דרב כהנא נספחים אות א; זהר ח"א צא, ב.

יב שער האמונה (אדהאמ"צ) פט"ו (ובהמשך שם). ובכ"מ.

יג בראשית כא, ו. וראה תנ"א תולדות יח, א.

יד בראשית רבה א, א ואילך. וראה לעיל הערה ג.

טו זהר ח"א קלד, א; ח"ב קסא, א.

טז ספר יצירה פ"א מ"ה.

יז שמות לד, ז.

יח זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

נערך מרשימת הרב ע"י איתאלי גלעדי. אור ל"א אייר תשפ"ב

א ויקרא כג, טו.

ב קדושת לוי אמר ד"ה "וספרתם לכם".

ג בראשית א, א, וברש"י.

ד **שבת תחתון שבת עליון** יחד עם **שבת** (אחת) משלימים ליום ברבוע.

ה שבת קיח, ב.

ו לקו"ת בהר מא, א (ע"פ זהר ח"א ה, חב).

ז ראה **מעין גנים** ח"ב פרשת ויקהל (עמ' קנב).

למפרע כי כל ההנהגה הקודמת ונסיה היתה מכוננת בשביל ישראל.

ורמו נאה: הצמדים הראשונים, **א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"צ**, עולים יחד **"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי'"**^{כא} (1105), ורק אחר כך בא גילוי ה"אחד" – גילוי אחדות ה' למפרע גם בטבע כולו (כמבואר בתקוני הזהר^{כב} שחמש המלים הראשונות בפסוק הן בסוד חמשת חלוקי הנחל שצדד דוד בכלי הרועים – סוד ה"פסיק טעמא" שבא אחרי חמש המלים – והפכו ל"אחד", אבן אחת שטבעה במצח גלית והרגה אותה^{כג}). הצירוף הששי, **ופ** בגימטריא **הטבע**, שם **אלהים**, הוא הגילוי של ה"אחד" ("הוי'" שמעל הטבע) גם בריבוי של המציאות ("אלהים" שטבע) – תכלית הפסוק **"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"**, שעולה כולו **אלהים פעמים אחד!** – גילוי למפרע שהכל נס והכל עבור ישראל (גילוי יחודא עילאה בתוך יחודא תתאה^{כד}).

כא דברים ו, ד.

כב 1105 = ה פעמים (ממוצע כל צמד וגם כל מלה בפסוק) 221 (מספר ההשאה ה'11, **טוב** פעמים **אחד**, המלה הבאה בפסוק). כל שלשת המספרים כאן – 5, 221 ו-1105 הם מספרי השאה (כאשר 1105 הוא 13 פעמים 85 – עוד שני מספרי השאה)! שלשת המספרים יחד עולים עולים 1331 – 11 בחזקת 3, **משיח** במספר קדמי וכו'.

כג תקו"ז כא (סב, א).

כד שמואל"א יז, ת.

כה והיינו גילוי אור יציאת מצרים מלמעלה ברצון וחשק ישראל העובדים מלמטה בספירת העומר, כמבואר לקמן בד"ה "או יבואר וספרתם לכם" הבא, דבר הפועל את העלאת הצרכים הגשמיים וכלילתם במדרגה בה היהודי שוכח מכל צרכי עצמו (מצות שכחה) ומבקש מה' רק שיזכו לעבדו בלב תמים, כמבואר לקמן בקדושת לוי ד"ה "או וספרתם לכם" הרביעי.

אמא^ט, ממנה נולדות נשמות ישראל ביציאת מצרים, תחילת הסוף-הגילוי של התכלית, שעל כן כל ימות עולם הם "זכר ליציאת מצרים".

גילוי הנסים למפרע

בהמשך דבריו מסביר הקדושת לוי תופעה מיוחדת ברמו של אתב"ש בפסח^{כז}. הצמדים א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"צ רומזים למועדי השנה הבאים שיחולו באותם ימים בשבוע שחלו ימי הפסח (תשעה באב ביום א, שבועות ביום ב, ראש השנה ביום ג, קריאת התורה הנשלמת בשמחת תורה ביום ד וצום כיפור ביום ה), אך הצמד הבא, ו"פ, מתייחס לפורים שעבר שחל באותו יום בשבוע בו חל יום ו דפסח. מדוע פסח מתייחס למפרע לפורים שקדם לו?

נסי פסח הם נסים גלויים שלמעלה מהטבע ונסי פורים הם נסים המלווים בטבע. כל עוד "עולם כמנהגו נוהג" הטבע מסתיר על הנהגת ה' וגם הנסים שבטבע נותרים נסתרים. אכן, כאשר ה' משדד את המערכות בנסים גלויים והשגחתו ניכרת לכל מתגלה גם למפרע כי כל מה שהיה נראה כטבע לא היה אלא נס. זהו היחס בין נסי פסח לנסי פורים, ובכלל היחס בין הנהגת העולם עד ליציאת מצרים לגילוי שביציאת מצרים. הנסים שקדמו ליציאת מצרים, בטרם נתגלתה חבת ישראל, נחשבים כנסים נסתרים (גם אם חרגו לגמרי מהטבע) – משום שהתכלית שמעבר לטבע המציאות לא נתגלתה עדיין. אכן, מרגע גילוי תכלית הבריאה מובן

יט ראה שער מאמרי רשב"י, פירוש האד"ז (עמ' רמט). ובכ"מ.

כ טור או"ח סימן תכח (ובשו"ע שם ס"ג).

עקבות משיח

אחד היה בטוח שדרכו לגאולה היא הנכונה ואין בלתה ולא 'הכיל' את הדרכים האחרות.

תהו ותיקון

רבי עקיבא עצמו משלב תהו ותיקון, רצוא ושוב. מצד אחד הוא שואף למות על קידוש השם¹, עוצמה של תהו, ומאידך הוא מייקר את ערך החיים. הוא "נכנס לפרדס" מתוך דבקות ובטול, אך יצא בשלום (כיון שבכניסתו ידע שעליו לשמור על הגבול). גם את המתח בין תלמידיו מתקן רבי עקיבא בלמדו "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה"².

בבר כוכבא היתה עוצמה רבה של תהו, ורבי עקיבא "נושא כליו" רצה להכניס את האורות המרובים של התהו בכלים רחבים ומתוקנים של תורה. בסופו של דבר, הנסיון נכשל ונשבר ('שבירת הכלים'), בר כוזבה אכזב כשנקט בדרך של "כחי ועצם ידי"³, ואף רבי עקיבא נהרג לבסוף על קידוש השם.

הציונות והמדינה בדורנו הם מעין 'גלגול' של בר כוכבא (דמות נערצת באתוס הציוני). יש לזהות את הניצוץ המשיחי החבוי בתופעות אלו, אך גם ללמוד מן העבר ולא להגיע שוב לשבירה. המפתח הוא לחבר היטב את הציפיה המשיחית עם דמות החכם בתורה, כמו רבי מאיר, מתוך חיבור עמוק לאור של פנימיות התורה שגילה רבי שמעון.

ימי ספירת העומר הם תקופת התכוננות וציפיה, כמו המעבר מיציאת מצרים למתן תורה. זו גם תקופה של 'מתח משיחי' בציפיה לגאולה וביאת המשיח.

בתקופה זו אנו מתקשרים לשלש דמויות מיוחדות: רבי עקיבא, שתלמידיו מתו בספירת העומר⁴; רבי מאיר, שמקובל לציין את הילולתו ב"ד אייר; ורבי שמעון בר יוחאי בל"ג בעומר. אלו שלש דמויות 'משיחיות': רבי עקיבא הכריז על בר כוכבא כמשיח, רבי מאיר אמר על עצמו שהוא משיח⁵ ורבי שמעון גילה את סודות התורה והבטיח שזו הדרך למשיח.

כך כותב הרמב"ם על רבי עקיבא הרומז ל"עקבות משיח": "הוא היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח, ודימה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח, עד שנהרג בעוונות, כיון שנהרג נודע להם שאינו"⁶ (ומשמע שעלינו ללמוד מרבי עקיבא לזהות הזדמנות כעין זו ו'להמר' על משיח), וישנה סברא שתלמידי רבי עקיבא שמתו הם לוחמי בר כוכבא שנהרגו במרד⁷. גם העובדה שתלמידי רבי עקיבא "לא נהגו כבוד זה בזה" מתפרשת לאור המתח המשיחי – כל

נערך על ידי יוסף פלאי, לפי **תיקון המדינה פ"א, וכטמונים תחפשה** במאמר 'אור ואש בל"ג בעומר'.

א יבמות סב, ב.

ב ירושלמי כלאים פ"ט ה"ג.

ג הלכות מלכים פ"א ה"ג, וראה ראב"ד ומפרשים שם.

ד ראה מאמרו של הרב שמואל ישמח ש"י בקובץ אסיף ד.

ה ברכות סא, ב.

ו חגיגה יד, ב.

ז ויקרא יט, יח, ספרא ורש"י.

ח ראה ירושלמי תענית פ"ד ה"ה.

הסיפור החסידי

רבי נפתלי מרופשיץ | להקיא את הייחוס

רבי נפתלי צבי מרופשיץ נולד בחג השבועות תק"כ, יום פטירתו של הבעל שם טוב, לרבי מנחם מענדל רובין מלינסק ולבתו של רבי איציקל המבורגר. למד אצל סבו רבי יצחק מהמבורג, ואצל רבי משולם איגרא בטיסמניץ, והתקרב מצעירותו לרבי אלימלך מליז'נסק. לאחר מכן למד אצל החוזה מלובלין, המגיד מקוז'ניץ ורבי מנחם מענדל מרימנוב, ונסע לאדמו"רים רבים. בהמלצת רבי מענדלי מרימנוב מונה לכהן ברבנות רופשיץ, ובה כיהן שנים רבות. לאחר מכן כיהן בלינסק, סטריז'וב וסאנוק. לאחר פטירתם של רבותיו בשנת תקע"ה החל לנהוג באדמו"רות, היה מגדולי אדמו"רי גליציה ונחשב לאחד מגדולי תלמידיו של החוזה מלובלין. נפטר בלוצט ב"א באייר תקפ"ז ושם נקבר. את מקומו ברופשיץ מילא חתנו רבי אשר ישעיה, ובניו כיהנו כאדמו"רים בלינסק, מעליץ ודז'יקוב.

אל תצטערי, אמא, כעת הייחוס יתחיל ממני! אמנם רבי אלימלך התבטא כי "איננו רוצה מיוחסים" והמגיד מתייחס לייחוס כדבר בעל ערך, אך בכל זאת ישנו קשר בין הסיפורים: כדי שהייחוס יתחיל ממך, יש צורך "לשרוף את ספר היוחסין" או "להקיא את הייחוס". רק כך יעבוד האדם בכל כוחו, בלי לסמוך על הדורות הקודמים. התחלה כזו לייחוס תשמור גם על הדורות הבאים בהלך רוח דומה, והם יעבדו בכל כוחם כאילו הייחוס מתחיל מהם. אבל העבודה המאומצת היא רק צד אחד של העניין. כדי להבין לעומק את עניין הייחוס, נתבונן בו בעזרת שלישיית מושגים מרכזית אצלנו – שלוש מדרגות בחיי הנישואין: יחס, יחד, אחד. הייחוס קשור למדרגת היחס, בה בני הזוג ניצבים זה מול זה כנפרדים המתייחסים זה לזה. אמנם הוא איננו התכלית, אך זהו בסיס חשוב לחיי נישואין. באותיות של קבלה, היחס הוא תיקון עולם התווה שנשבר (וימי ספירת העומה, בהם עוסקים בתיקון המידות ובהתכללות שלהן

כשרבי נפתלי מרופשיץ הגיע לרבי אלימלך מליז'נסק וביקש ללמוד אצלו (בתחילת דרכו בחסידות, לפני שהתקרב לרבו החוזה מלובלין), דחה אותו רבי אלימלך בתירוצים שונים. לאחר שהתעקש, אמר לו הצדיק בפירוש: אני לא צריך אצלי מיוחסים...

רבי נפתלי היה מאד מיוחס. אבא שלו היה צדיק, והוא בא ממשפחת רבנים ידועה. לאחר ששמע את תשובתו של רבי אלימלך התייגע רבי נפתלי ובכה עד שהקיא דם, "הקיא את הייחוס שלו", וכך קיבל אותו רבי אלימלך כתלמידו.

מדוע רבי אלימלך מכביד כל כך על מישהו, שכל חטאו הוא השתייכות למשפחה טובה? ההתנגדות הזו לייחוס, שהייתה נחלת החסידות כולה בדורות הראשונים, מתבהרת מעט בסיפור מפורסם על המגיד ממעזריטש: כאשר היה ילד נשרף בית המשפחה של המגיד, והיה בו ספר יוחסין עתיק של המשפחה, שהיה מאד יקר לאמו. האם הצטערה מאוד, וכאשר בנה הצעיר, המגיד, ראה בצערה, נחם אותה ואמר:

מדרגתם של המלאכים פחותה משל הנשמות – שביכולתן לבוא ל"אחד". אך ה"יחד" של "שבטי ישראל", "שבת אחים גם יחד", קובע ברכה לעצמו גם על פי הנאמר כאן).

בליל הסדר, מוצאים את תיקון היחס בשלושת המצות הרומזות ליוחסין השונים בעם: כהן, לוי וישראל. כל אחד מהם מהווה משפחה מיוחדת נפרדת, אך הם מתייחסים זה לזה ומשפיעים זה לזה. היחד והאחד, לעומת זאת, שייכים כבר לאור המשיחי של שביעי של פסח: משיח בן יוסף (המקבל ממוחין דאמא) הוא בסוד היחד, ואילו משיח בן דוד (המקבל ממוחין דאבא) הוא סוד האחד.

המחשה נוספת למעלת היחד והאחד על היחס, נמצאת בשינוי שעברה החסידות בנושא הייחוס: בעבר, כפי שהזכרנו, סלדו הצדיקים מעיסוק בייחוס. אך בהדרגה, עם התפתחותן של השושלות החסידיות, הפכו הצדיקים למיחוסים גדולים המעריכים ומטפחים את ייחוסם. אך השושלות שנישאו בינן לבין עצמן בלבד, שוב ושוב, התמעטו מאוד וחלקן אף נעלמו לחלוטין לדאבון הלב. היחס המתוקן מסוגל ליצור כלי אחד, מוגבל ומסוים מאוד, אך אין ביכולתו להוליד ריבוי כלים הנדרש להכלת האורות דתוהו של המשיח. ככל שהאחדות גוברת – בנפש האדם, בין בני זוג ובעם כולו – כך מתגלה שורש הריבוי באחדות הפשוטה, בריבוי עצום של ילדים רוחניים וגשמיים.

[חסד שבחסד, גבורה שבחסד, וכן הלאה], הם הזמן המתאים ביותר לכך).

בעולם התנהו היו רק אי-אמון, חשד ופחד מהשגת גבול, ולכן לא התקיים יחס אמיתי בין הנותן למקבל. בלשון הזוהר, היה זה מצב בו "לא הוו משגחן אפין באפין [לא הסתכלו פנים בפנים]", בעוד היחס המתוקן מלא אמון הדדי ונתינת מקום לזולת. תיקון השבירה הוא בהתכללות המידות זו בזו, ובחיי הנישואין הוא מתבטא גם ביחסי גומלין של נתינה וקבלה הדדיות.

למעלה מהיחס המתוקן שהוא יחסית תודעה של קטנות (או של "מוחין השייכים למידות"), קיימת מדרגת היחד (מוחין דגדלות דאמא). כמו בפסוקים "יחד שבטי ישראל", ו"שבת אחים גם יחד", היחד נבנה מהתבוננות במקור המשותף. כאשר חיים בתודעה של אחווה וקשר מולד, רחם אלוקי אחד ממנו יצאנו שנינו, מתעלים מעל החשבונות של הדדיות ושל מקום נפרד. אך גם היחד איננו התכלית. בסופו של דבר המטרה היא להגיע ל"אחד" (מוחין דגדלות דאבא, "אחד האמת שורה בחכמה"). ההכרה בכך שה'יחד', כשלעצמו, איננו עניין גדול, משתקפת בחב"ד בניגון קדושת "כתר": בניגוד לשאר החסידים, שצועקים בקול גדול כאשר מגיעים למלה "יחד", בחב"ד מורגש כי התכלית היא ה"אחד" המובא אחריה: שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" (בהקשר לכך יש לציין, כי היחד שבקדושת כתר מתייחס לנשמות עם המלאכים.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

עיכוב בזיווג

כבר תקופה ארוכה שיש לי תחושה כי עניין או עניינים מעכבים את זיווגי. אבקש את ברכת הרב ועצתו בנדון וכן בענייני פרנסה ובריאות.

מענה:

ברכה לזיווג טוב בקרוב, בריאות נכונה ופרנסה טובה. כל ברכות ה' הן באמת נסים ועל מנת להיות ראויים לנסים מן השמים צריך לעבוד את ה' בדרך של נסים, כלומר מעל לטבע הראשון של האדם. ברכה והצלחה בכל!

ברכה למסיבת חומש

לכבוד בנות כיתה א' של ביה"ס 'יעלת חן' תחי', מזל טוב למסיבת החומש! **חומש** הוא אותיות **שמחו**, כמו בפסוק "שמחו צדיקים בהוי'". על עם ישראל נאמר "ועמך כלם צדיקים" – כל אחת מהבנות היא צדקת ששמחה בה', ואת השמחה הזו מגלים דווקא על ידי לימוד התורה – "תורת חסד", "תורת חיים" ו"תורת אמת". שתזכו ללמוד תורה מתוך החומש בשמחה ובתענוג רוחני ולעלות תמיד מחיל אל חיל, בעילוי אחר עילוי, לטוב לכן, למשפחותיכן ולכלל ישראל כל הימים!

ברכה ועצה לזרע של קיימא

אנחנו נשואים כבר הרבה שנים ועברנו כמה טיפולים ועדיין לא זכינו לילדים. נשמח לברכת הרב ולעצה מה עלינו לעשות.

מענה:

"ישועת ה' כהרף עין". צריכים להתחזק בתורה ומצות, בפרט בנושא של טהרת המשפחה – ללמוד את ההלכות היטב על מנת לקיימן בהידור. כדאי גם לקבוע לימוד משותף בחסידות בנושא פנימיות הקשר בין איש ואשה (החל מספרינו בענין – שכינה ביניהם, ברית הנישואין, יין משמח ועוד). ברכה לבני חיי ומזוני רויחי.

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

קצול פלס

מִשְׁפָּחָתִית לֹא רְגִילָה. בְּרוּךְ ה' יֵשׁ לָנוּ מִשְׁפָּחָה גְדוֹלָה וְלָדוֹת, בְּרִיתוֹת, בַּר מִצְוֹת וְחֲתָנוּת אֵינֶן דָּבָר נָדִיר אֲצִלְנוּ, אֲבָל בְּרִית אֲצֵל דוֹד יַעֲקֹב וְדוֹדָה צְלָה הִיא כָּבֵד אַרְוַע מִסּוּג אַחֵר. קֶדֶם כָּל, עַד הַיּוֹם לֹא הָיוּ לָהֶם יְלָדִים, וְהֵם נְשׂוּאִים כָּבֵד שְׁבַע שָׁנִים, וְזוֹ כָּבֵד סָבָה לְשִׁמְחָה מִיְחָדָת. אֲבָל הַבְּרִית הַיְתֵנָה שׁוֹנָה מֵעוֹד סָבָה: דוֹד יַעֲקֹב גָּר בְּאֲמֵרִיקָה וּמִיָּד הוּא שָׁלַח כְּרִטִּיסִי טִיסָה לְסָבָא וּלְסָבָתָא וְלָדוֹדִים. וְמָה אֲתֵנוּ, הַיְלָדִים? "אַתֶּם תִּשְׁתַּתְּפוּ אִתְּנוּ מִרְחוֹק, בְּזוּם..."

וְכֵן מִצְאָנוּ אֶת עֲצֻמְנוּ, שֵׁשֶׁת הַיְלָדִים, מִתְכַּוְּנִים לְשֵׁהִיָּה שֶׁל כְּמַעַט שְׁבוּעָה לֹא הַהוֹרִים. הָאֵמֶת הִיא שְׁאֲנַחְנוּ יְלָדִים דִּי עֲצֻמְאִים, וְרוֹתֵי הַבְּכוֹרָה מִתְּפַקְדָת בְּמִצְבִּים כְּאֵלוֹ כְּמוֹ אִמָּא קִטְנָה בְּאֲרָגוֹן הַבַּיִת וּדְאָגָה לְקִטְנִים. בְּכָלֵל, כְּשֵׁההוֹרִים לֹא בְּשִׁטַּח כְּלָנוּ נַעֲשִׂים פְּתָאוּם בּוֹגְרִים יוֹתֵר, וְאִפְלוּ אֶת הַמְרִיבוֹת הַקְּבוּעוֹת עַל הַצְּלָחוֹת הַחֲדָשׁוֹת אֲנַחְנוּ מִנִּיחִים בְּצַד. רַק לְשְׁבוּעָה...

בְּפִרְשֵׁת אָמַר אָנוּ לוֹמְדִים עַל מִצְוָה מְאֹד מִיְחָדָת, שְׁשִׁיכֶת לְסוּג שֶׁל מִצְוֹת הַנְּקָרָאוֹת 'מִצְוָה כְּלָלִית' – מִצְוֹת קְדוּשׁ הַשֵּׁם. מָה הַכּוֹנֵה שֶׁהִיא כְּלָלִית? שֶׁהִיא מְלוּהָ כָּל אַחַת מִהַמִּצְוֹת הָאֲחֵרוֹת בְּתוֹרָה. לְמַשָּׁל, הַנְּחַת תְּפִלִּין הִיא אַחַת מִתְּרִי"ג הַמִּצְוֹת, וְהִיא דְגֻמָּה לְמִצְוָה פְּרֻטִית, אֲבָל כְּאֲשֶׁר יְהוּדִים הַנִּיחוּ תְּפִלִּין בְּגִטּוֹ וּבְמַחְנוֹת הַהַשְׁמָדָה מִתּוֹךְ סַפְנַת חַיִּים מִמְּשִׁית הֵם קִיְמוּ יַחַד עִמָּה גַם אֶת מִצְוֹת קְדוּשׁ הַשֵּׁם.

לְשׁוֹן הַצּוּי בְּתוֹרָה הִיא "וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", כְּלוֹמֵר: ה' מִצַּד עֲצֻמוֹ קְדוּשׁ, אֲבָל הוּא לֹא מִסְתַּפֵּק בְּכָה. הוּא רוֹצֵה לְהִיּוֹת קְדוּשׁ גַּם בְּתוֹכְנוּ, "בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וְאֵת הַמְּשִׁימָה הַזֹּאת הוּא מְטִיל עֲלֵינוּ.

רְגַע, ה' קְדוּשׁ. כִּיֵּצַד אֲנִי יָכוֹל לְגַרֵם לוֹ לְהִיּוֹת יוֹתֵר קְדוּשׁ מִמָּה שֶׁהוּא בְּעֲצֻמוֹ?

כְּחֵדָּה לְאוֹתֵר

לְפָנֵי כְּמָה שְׁבוּעוֹת הַתְּקִימָה שְׁמִחָה

ימצא במקום.

למשל, בשואה האימה: הנאצים האזורים רצחו מליוני יהודים רק בגלל שהם יהודים ואמות העולם גלגלו את עיניהם ולא עשו דבר. זהו מצב בו עלולים לחשב ש"אין דין ואין דין", שכפיכך ה' עזב את המקום וההפקרות פה חוגגת. כמובן, ה' נמצא בכל מקום ובכל מצב, הוא לעולם לא עוזב, אבל השם שלו כפיכך נעלם מהשטח.

למלה 'חלל' בתורה יש משמעות נוספת – מת. מדוע נקרא המת כך? כי ברגע שאדם נפטר נפער חלל ריק וחסרונו בעולם מרגש. לפי זה, לחלל את השם פרושו לגרם לה' כפיכך למות. כמובן, ה' "חי לעד וקיים לנצח" והוא זה שמחיה אותנו בכל רגע ורגע, ואף על פי כן ישנם מעשים שעלולים לגרם לנו הרגשה כאלו ה' כבר לא כל כך 'חי' ומשמעותי אצלנו.

קדושת כלאס

מכאן הדרך קלה יותר להבין יותר מהי מצות קדוש השם, ההפך מחלול השם. קדוש השם הוא מלוי אותו חלל שהתרוקן וגרימה לכך ששמו של ה' יחדר לתוכו וירגש היטב. 'קדוש' בלשון הקדש פרושו נבדל, משהו אחר, שונה מכל מה שאנחנו מכירים כאן בעולם. לפי זה, לקדש פרושו לקיים מצוה באופן כזה שיגרם לכך שה' יעשה מפלא ומעורר השתאות בעיני כלם.

אבל... כשהגיע הלילה ושקט השתרר בבית התחלתי להרגיש. נכון, אכלתי ארוחת ערב, הבית מסודר פחות או יותר והתיק למחר כבר מוכן, אבל זה לא זה. הבית לא אותו בית. החסר של אבא ואמא עמד חזק באויר. הטלפון לפני השנה אמנם עזר למשך השיחה, אבל מיד לאחריה חזרה הרגשת החסר. איך אומרים? נפער חלל.

כי תחללו את אל קדש

למה נזכרתי בחלל הזה דוקא השבוע? בגלל מצות קדוש השם שבפרשה שלנו. למעשה היא מופיעה כצמד מצוות: הראשונה היא מצות עשה, שאומרת לנו מה כן עושים, ואלו השניה היא מצות לא-תעשה, והיא מדריכה אותנו כיצד לא להתנהג. מעניין, אבל הרבה פעמים קל יותר להבין את ה'כן' דוקא מתוך ה'לא'. מהו ה'כן'? מצות קדוש השם: "ונקדשתי בתוך בני ישראל". ומהו ה'לא'? אסור חלול השם: "ולא תחללו את שם קדשי". חלול מזכיר לי חלל, אז על החלל הזה רציתי שנתבונן היום.

מהו חלל? מקום ריק, מרקו מפל תכו. בימינו קוראים חלל לכל השטח שמחוץ לכדור הארץ, שמרקו לא רק מפל מה שיש פה בכדור הארץ, אלא אפילו מחמץ לנשימה שבאויר. לפי זה, לחלל את השם פרושו לעשות מעשים שיגרמו לכך ששמו של ה' יתרוקן ולא

אישית ומעדיף להתמסר לה' ולקיים את רצונו במקומה, מקיים למעשה סוג של מסירות נפש. הוא מוסר את רצונו האישי לה'.

למשל: פיצה ריחנית וטעימה מגשת לשלחן ואני נזכר שרק לפני שעה סימתי ארוחה בשרית. הריח משגע, הדיר בלשון מדגדג... אבל רגע, אם היו דורשים ממני להשתחוות לפסל הייתי מוכן לקפץ לאש ולמסר את הנפש? ודאי! אז מה בקשו ממני כאן? רק למסר את הפיצה... לא, זו לא הפיצה. זה הרצון האישי שלי עליו אני מוותר. אני מוסר אותו לה' ונשמר מלעבר על מצותו.

שְׁנֹזֶפֶה לְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמוֹ יִתְבַּרֵּךְ!
שֵׁבֶת שְׁלוֹם וּמְבָרֵךְ!
5?

מתי זה קורה? בשעה שיהודי מוסר את נפשו – באשר מציבים בפניו אחת משתי הבררות: או לכפור בה' ולעבד עבודה זרה או למסור את נפשו ולמות. אצל יהודי הבחירה ברורה: אני ממשיך לדבק בה', עם הגוף או בלעדיו. הבחירה הזו מקדשת את שם ה' והופכת אותו לדבר מפלא, שכל מי שישמע על כך יצא בהרגשה שה' גדול מהחיים. זו גם הסבה שמצוות קדוש השם מתקיימת דוקא בפרהסיא, בפני עשרה מישראל.

כְּאִסְרֵי־וַת פְּקֻטְנֵי שְׂדֵה

אגב, קדוש השם אמנם מגיע לשיא במקרים מיוחדים של מסירות נפש, אבל הוא שייך גם לכל אחד מאתנו. בכל מעשה טוב שאנו עושים אנו יכולים לקדש את שמו של ה' ולהגדיל אותו. כל יהודי שמוותר על נוחות

תמים יהיה

"תמים יהיה לרצון" – הקרבן צריך להיות תמים, ללא כל מום. התפלה היא במקום קרבן וכאשר אנו באים להתפלל אסור שיהיה בנו מום. מוסבר בחסידות: כל בני ישראל הם כאברים מתוך גוף אחד, ואם יש לאדם שמץ שנאה על חברו הרי הוא בעל מום ברוחניות! לכן כל-כך חשוב לומר בבוקר לפני התפילה "הריני מקבל עלי מצות עשה של 'ואהבת לרעך כמוך'" – על ידי זה האדם נעשה שלם בכל אבריו, בהתקשרות לכל נשמות ישראל, ואז תפילתו עולה לרצון. אנו פותחים את היום באמירת "**מודה** אני לפניך". התחלת העבודה היא בהודאה, ביטוי לספירת ה**הוד** בנפש, כאשר המדה הפנימית של ההוד היא ה**תמימות**. "תמים יהיה לרצון" – כאשר האדם תמים אז עבודתו עולה לרצון. ובגימטריא: **תמים יהיה לרצון = תמימות**.

תורת ארץ ישראל

בדורות האחרונים חזרה ונוסדה עם העליה הגדולה הראשונה בעת החדשה – עלית החסידים בראשות רבי מנחם מענדל מויטבסק, מרא דארעא ישראל. פנימיות התורה כולה היא "תורת ארץ ישראל" – החל מתורת רשב"י, דרך תורת הרמ"ק ותורת האריז"ל, שלימדו בפועל בארץ ישראל, ועד לתורת הבעל שם טוב, ששאף להגיע לישראל ותורתו היא ראשית גילוי תורת משיח. אך במסגרת זו גופא, הספר "פרי הארץ", עם סגנונו העמוק והמיוחד, מבטא את הכניסה לארץ בפועל.

בדורנו, עם חידוש חיי הציבור היהודיים בארץ יש משנה-חשיבות להעמקה בתורת ארץ ישראל כדי לייסד לאורה את חיינו. יש לחשוף דווקא את פנימיות תורת ארץ ישראל, שרק בכוחה לעורר שינוי ציבורי עמוק ופנימי (לאפוקי 'כפיה דתית' חיצונית בלבד). ומהי אותה תורה? "ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ", אך תיקון המדינה כרוך דווקא במעבר מעבודת הצדיקים לעבודת בעלי התשובה – 'בעלי התשובה ישתלטו על המדינה' ויחוללו את התשובה הציבורית הדרושה לנו.

השיעור המרכזי בחוברת השבוע, מתוך התוועדות לכבוד הילולת רמ"מ מויטבסק, הוא שיעור מעמיק ב"פרי הארץ" בנושא זה. הוא מסביר כי "מלחמת חובה" של כיבוש וירושת הארץ היא דווקא עבודת בעלי תשובה, המגיעים לאמונה ודבקות שלמעלה מטעם ודעת. דווקא הם חשים את החובה וההכרח בתיקון המציאות מחד ואת האפשרות להגיע לתיקון גם במצבים שנראים קשים ובלתי-הפיכים מאידך. המבט המקורי על "מקום שבעלי תשובה עומדים בו", ש"צדיקים גמורים לא יכולים לעמוד בו", פותח פתח לתיקון מהפכני ושלם של מציאות חיינו בארץ ובעולם כולו.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 - המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך